

Fakulteta za zdravstvo **Angele Boškin**
Angela Boškin Faculty of Health Care

Diplomsko delo
visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje
ZDRAVSTVENA NEGA

**UPORABA SPOLNIH PRIPOMOČKOV MED
ŠTUDENTI FAKULTETE ZA ZDRAVSTVO
ANGELE BOŠKIN**

**THE USE OF SEXUAL AIDS AMONG
STUDENTS OF THE ANGELA BOŠKIN
FACULTY OF HEALTH CARE**

Mentorica:

Anita Prelec MSc (UK), viš. pred.

Kandidat:

Miha Mihelič

Jesenice, januar, 2023

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem mentorici Aniti Prelec, dipl. m. s., MSc (UK), viš. pred., za vso pomoč in čas, ki mi ga je namenila pri izdelavi diplomskega dela.

Zahvalil bi se tudi recenzentki doc. dr. Katji Pesjak za strokovni pregled diplomskega dela, Kseniji Pečnik za lektoriranje in Marjetki Kocijančič za tehnični pregled diplomskega dela.

Predvsem pa bi se rad zahvalil puncu Rebeki in prijateljici Martini, ki sta mi s svojim znanjem veliko pripomogli pri izdelavi diplomskega dela. Zahvala gre tudi družini in prijateljem, ki so mi pomagali pri študiju ter mi z vsem potrpljenjem in ljubeznijo stali ob strani v dobrem in slabem.

POVZETEK

Teoretična izhodišča: Spolni pripomočki ali igrače so materialni predmeti, izbrani, ustvarjeni in uporabljeni za ustvarjanje ali povečanje spolnega vzburjenja in užitka pri samostojni in/ali partnerski spolnosti. Pripomočki so lahko narejeni doma, vendar je večina kupljenih. Spolne igrače so izdelane iz različnih materialov, kot so plastika, silikon, steklo, usnje ter jeklo, in se uporabljajo neposredno na ali v telesu, zlasti okoli erogenih con.

Cilj: Cilj diplomskega dela je ugotoviti poznavanje različnih spolnih pripomočkov pri študentih Fakultete za zdravstvo Angele Boškin in ugotoviti pogostost uporabe spolnih pripomočkov med njimi.

Metoda: Pri teoretičnem delu smo izvedli pregled literature s kvantitativno raziskavo, ki temelji na neeksperimentalni metodi empiričnega raziskovanja. Uporabljen je bil nestandardizirani vprašalnik, razposlan s pomočjo spletne aplikacije 1KA. Koeficient Cronbach alfa za sklop trditev o uporabi spolnih pripomočkov je znašal 0,763. Nenaključni namenski vzorec je zajemal 410 študentov študijskega programa zdravstvene nege in fizioterapije na Fakulteti za zdravstvo Angele Boškin. Za statistično obdelavo podatkov je uporabljen program IBM SPSS 28.0. Uporabljene so bile metode opisne in bivariatne statistike. Vrednost $p < 0,05$ je določala mejo statistične pomembnosti.

Rezultati: Za analizo smo uporabili 410 anket. 49 (71,0 %) moških je navedlo, da imajo dobro znanje o spolnih pripomočkih, tudi 143 (62,2 %) žensk je navedlo enako. Med različnimi starostnimi skupinami anketiranih ni prišlo do statistično značilne razlike v znanju o spolnih pripomočkih (hi-kvadrat = 1,601; $p = 0,659$). Fisherjev eksaktni test je pokazal, da med študenti študijskih programov Zdravstvena nega in Fizioterapija ni statistično značilne razlike v znanju o spolnih pripomočkih (Fisherjev eksaktni test = 0,122; $p = 0,076$). Prav tako med študenti rednega in izrednega študijskega programa obeh smeri ni statistično značilne razlike v znanju o spolnih pripomočkih (Fisherjev eksaktni test = 0,602; $p = 0,333$).

Razprava: Veliko ljudi uporablja spolne pripomočke, večinoma za način užitka, nekateri za samozadovoljevanje in v partnerskem odnosu. Nezdravo spolno vedenje se je v zadnjem času povečalo in je postalo področje zanimanja raziskovalcev po vsem svetu. Pomembno je, da se o tem govori zaradi bolj pravilne uporabe in posledično zmanjšanja

različnih spolnih bolezni in poškodb spolnih organov ter za spodbujanje zdravih spolnih navad.

Ključne besede: spolno prenosljive bolezni, spolne igrace, spolnost med mladimi

SUMMARY

Background: Sexual aids or toys are material objects that are selected, made, and used to increase sexual arousal and pleasure during masturbation and/or partner intercourse. While these aids can be made at home, most are purchased. Sex toys are made from a variety of materials such as plastic, silicone, glass, leather, and steel and are used directly on or inside the body, especially in erogenous zones.

Goals: The thesis aims to determine the knowledge of different sex aids among students and to determine the frequency of use of sexual aids among students.

Methods: Quantitative survey based on a non-experimental method of empirical research was carried out. A literature review was carried out in the preparation of the theoretical work. A non-standardised questionnaire was used, distributed using the 1KA web application. The Cronbach alpha coefficient was 0.763 for the set of statements about the use of sexual aids. The random sample included 410 students of the Nursing and Physiotherapy programs at the Angela Boškin Faculty of Health Care. IBM SPSS 28.0 software was used for statistical analysis. Descriptive and bivariate statistics were used. The p value of under 0.05 was set as the threshold of statistical significance.

Results: 410 surveys were included in the study. 49 (71.0%) men stated that they had good knowledge of sexual aids, while 143 (62.2%) women stated the same. There was no statistically significant difference in knowledge of sexual aids between the different age groups of respondents (chi square = 1.601; $p = 0.659$). Fisher's exact test showed that there was no statistically significant difference in knowledge of sexual aids among the students of the Nursing and Physiotherapy study programmes (Fisher's exact test = 0.122; $p = 0.076$). There was no statistically significant difference in knowledge of sexual aids between full-time and part-time students (Fisher's exact test = 0.602; $p = 0.333$).

Discussion: Many people use sexual aids, mostly for pleasure, some for self-pleasure and some with a partner. The increase in unhealthy sexual behaviours among students has increased and has become an area of interest for public health researchers worldwide. It is important to talk about this issue to promote the correct use of sexual aids/toys and as a result reduce the various external injuries and promote better sexual outcomes.

Key words: sexually transmitted diseases, sex toys, sexuality amongst young people

KAZALO

1 UVOD	1
2 TEORETIČNI DEL	3
2.1 ZGODOVINA UPORABE SPOLNIH PRIPOMOČKOV	3
2.2 SPOLNOST MED MLADIMI	4
2.3 TIPI SPOLNIH PRIPOMOČKOV	7
2.3.1 Vibrator	7
2.3.2. Pomožna lutka.....	8
2.3.3 Pornografija	9
2.4 UPORABA SPOLNIH PRIPOMOČKOV	9
2.4.1 Uporaba spolnih pripomočkov pri solo in partnerskih spolnih odnosih.....	12
2.4.2. Pozitivni in negativni rezultati uporabe spolnih pripomočkov	13
2.5 SPOLNO PRENOSLJIVE BOLEZNI V POVEZAVI S SPOLNIMI PRIPOMOČKI	14
2.6 DELO MEDICINSKE SESTRE NA PODROČJU SPOLNE VZGOJE PRI MLADOSTNIKI	16
3 EMPIRIČNI DEL	20
3.1 NAMEN IN CILJI RAZISKOVANJA.....	20
3.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	20
3.3 RAZISKOVALNA METODOLOGIJA.....	20
3.3.1 Metode in tehnike zbiranja podatkov	20
3.3.2 Opis merskega instrumenta	21
3.3.3 Opis vzorca	22
3.3.4 Opis poteka raziskave in obdelave podatkov	23
3.5 RAZPRAVA.....	32
3.5.1 Omejitve raziskave	34
3.5.2 Prispevek za stroko in priložnosti za nadaljnje raziskovalno delo	34
4 ZAKLJUČEK	35
5 LITERATURA	36
6 PRILOGE	

KAZALO SLIK

Slika 1: Spolni pripomočki, ki jih uporabljajo anketirani.....	24
Slika 2: Kako pogosto anketirani uporabljajo spolne pripomočke	25
Slika 3: Kje so anketiranci pridobili informacije o spolnih pripomočkih.....	27

KAZALO TABEL

Tabela 1: Zanesljivost vprašalnika	21
Tabela 2: Demografski podatki anketiranih	22
Tabela 3: Znanje o spolnih pripomočkih in njihovi uporabi	24
Tabela 4: Znanje o spolnih pripomočkih in njihovi uporabi	26
Tabela 5: Uporaba spolnih pripomočkov	27
Tabela 6: Znanje o spolnih pripomočkih glede na spol.....	28
Tabela 7: Znanje o spolnih pripomočkih glede na starost.....	28
Tabela 8: Znanje o spolnih pripomočkih glede na študijski program	29
Tabela 9: Znanje o spolnih pripomočkih glede na način študija	29
Tabela 10: Pogostost uporabe spolnih pripomočkov glede na spol	30
Tabela 11: Pogostost uporabe spolnih pripomočkov glede na starost.....	30
Tabela 12: Pogostost uporabe spolnih pripomočkov glede na študijski program	31
Tabela 13: Pogostost uporabe spolnih pripomočkov glede na način študija.....	31

SEZNAM KRAJŠAV

AIDS	akvirirani imunski deficitni sindrom
BDSM	suženjstvo in disciplina, dominanca in podložnost, sadizem in mazohizem (angl. <i>Bondage and discipline, dominance and submission, sadism and masochism</i>)
ED	erektilna disfunkcija
FDA	Uprava za hrano in zdravila
FZAB	Fakulteta za zdravstvo Angele Boškin
HIV	humani imunodeficientni virus
HPV	humani papiloma virus
HSV-2	virus herpes simplex tipa 2
NBC	National Broadcasting Company News
NHS	Nacionalne zdravstvene storitve Velike Britanije (National Health Services UK)
SPB	spolno prenosljive bolezni
SZO	Svetovna zdravstvena organizacija
WHO	World Health Organization

1 UVOD

Spolno vedenje je intimna zadeva, kjer je dobra informiranost ključnega pomena. Šola igra zelo pomembno vlogo pri sooblikovanju izkušenj, znanj, vrednot in ravnanj, tako posrednih kot tudi neposrednih. Pri pogovoru o spolnosti in izkušnjah z njo je treba mladim ponuditi možnost razprave (Žalar, et al., 2012).

Zasnova, oblika in funkcija tehnologij, zasnovanih za spolnost in užitek, sprožajo veliko komunikacije na področju družbenih norm, tabujev in kulturnih prepričanj (Carpenter, et al., 2018). Pojem spolnih pripomočkov je zelo širok in, sodeč po literaturi, je njihova uporabnost zelo različna. Pogosto, vendar ne izključno, se ti imenujejo spolne igrače. Izraz spolni pripomočki se nanaša na predmet ali napravo, ki se primarno uporablja za olajšanje človekovega spolnega užitka.

Mednarodne skupščine so sprejele idejo, da je spolni užitek človekova pravica. Ker se spolni pripomočki štejejo za orodja, ki posameznikom pomagajo doseči spolni užitek, so lahko še posebej koristni v kontekstu spolne disfunkcije, ki je lahko posledica kompleksne interakcije med organskimi, psihogenimi in kontekstualnimi dejavniki, ki povzročijo nezadovoljivo spolno funkcijo posameznika ali para (McCabe, et al., 2016).

Množična proizvodnja in trženje spolnih pripomočkov sta se začela v zahodnem svetu s tako imenovano seksualno revolucijo v drugi polovici dvajsetega stoletja. Takrat so se pojavili prvi tiskani oglasi za vibratorje, erotične trgovine in naročila izdelkov po pošti. Na začetku enaindvajsetega stoletja smo opazovali cvetočo industrijo spolnih igrač, ki odkrito trži svoje izdelke na internetu (Lieberman, 2017). Vodilne spletne veleblagovnice, kot sta Amazon.com in Alibaba.com, ponujajo na tisoče različnih spolnih pripomočkov. Opisi izdelkov, fotografije izdelkov in ocene strank so enostavno dostopni na spletu, brez starostnih omejitev. Tudi supermarketi in drogerije so v tem obdobju začeli prodajati spolne pripomočke, kot so kondomi, lubrikanti, obroči za penis in vibratorji. Nikoli prej niso bile spolne igrače oz. vsi pripomočki nasploh tako kulturno vidni, lahko dostopni in raznoliki. Spletne erotične trgovine skrbijo za različne ciljne skupine, naj bodo to kristjani, starejši ljudje ali ženske. Googlov iskalni sistem poroča o več kot 150

milijonih spletnih vnosov za »seks igrače« in video platforma YouTube ponuja na milijone videoposnetkov spolnih igrač. Predvsem ženske so ustvarile številne spletne dnevnike o spolnih igračah, ki vsebujejo podrobne ocene strank in nasvete za nakup (Döring & Pöschl, 2018).

Pripomočki, kot so »spolne igrače«, med katere štejemo dilde in vibratorje, se uporabljajo za obogatitev spolnih izkušenj, tako za samozadovoljevanje kot za zadovoljevanje s partnerjem. V zadnjih desetletjih je uporaba »spolnih igrač« vse bolj razširjena, kljub temu pa ostaja pomanjkanje v poznavanju spolnega vedenja in higiene v zvezi z njihovo uporabo (Collar, et al., 2021).

Za izbrano temo diplomskega dela smo se odločili, ker je zelo aktualna med mladimi, po drugi strani pa je to tudi tabu tema, ki v slovenskem prostoru še ni bila raziskana. Z lastnega stališča je to področje zelo zanimivo, pa tudi primerno za raziskovanje med študenti Fakultete za zdravstvo Angele Boškin (v nadaljevanju FZAB). Obravnava izbrane teme bo pokazala, kakšna sta poznavanje in uporaba spolnih pripomočkov med študenti FZAB.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 ZGODOVINA UPORABE SPOLNIH PRIPOMOČKOV

Prvi poskusi povečanja spolnih aktivnosti z uporabo predmeta se nanašajo na obdobja izpred 30.000 let, ko so arheologi odkrili kos kamnitega orodja, ki je, kot domnevajo nekateri avtorji, zaradi svoje falične oblike, velikosti in gladke površine služilo kot spolni pripomoček (Miranda, et al., 2019). Prazgodovinski predmeti v obliki penisa iz starodavne Kitajske, Egipta in Grčije so bili izdelani iz žada, kamna, bakra, usnja ali kosti in so dandanes razstavljeni v različnih muzejih. Uporabljali so se za izvajanje verskih ritualov, pa tudi za spolni užitek. Risbe, slike in romani iz zgodnjih časov srednjega veka do modernega obdobja tako dokumentirajo obstoj in uporabo spolnih pripomočkov v številnih različnih kulturah (Lieberman, 2017).

Obstajajo poročila, ki kažejo na uporabo olivnega olja kot spolnega maziva okoli leta 350 pr. n. št. Poleg tega je bila ena od prvih možnosti zdravljenja erektilne disfunkcije (v nadaljevanju ED) podrobno opisana v knjigi Kamasutra v Indiji okoli leta 300 našega štetja, s podrobnostmi o dildih in podaljških za penis iz lesa ali trsja, vezanih na pas (Miranda, et al., 2019).

Kljub tej dolgi zgodovini, razvoju in globalni uporabi so imeli spolni pripomočki svoje omejitve v mejah zakona. Do nedavnega je veliko držav v Združenih državah Amerike v celoti prepovedalo prodajo spolnih igrač (NBC - National Broadcasting Company News, 2008), medtem ko druge jurisdikcije še vedno prepovedujejo trgovine in blago. Države, kot so Maldivi, Savdska Arabija, Združeni arabski emirati, Vietnam, Tajsko in Malezija, prepovedujejo komercializacijo in posedovanje spolnih igrač, ker veljajo za nesposobne. Pred kratkim je Tanzanija prepovedala prodajo lubrikantov, ker naj bi spodbujali homoseksualnost (England, 2016). Verjetno prav zaradi takšnih razlogov uporaba spolnih pripomočkov ni dobro sprejeta med številnimi posamezniki, vključno z zdravstvenimi delavci, ki onemogočajo bolj splošno uporabo med populacijo, ki bi lahko imela več koristi od tega. Kljub tem polemikam so spolni pripomočki in maziva postajali vse bolj dostopni v večjih prodajalnah ali prek interneta (Jannini, et al., 2012).

2.2 SPOLNOST MED MLADIMI

Svetovna zdravstvena organizacija (v nadaljevanju WHO) definira adolescenco kot obdobje med 10. in 19. letom starosti ter mladostništvo kot obdobje med 15. in 24. letom. Vzroki obolevnosti in umrljivosti v adolescenci in mladostništvu so se v zadnjih desetletjih spremenili, s povečanjem vzrokov, ki so posledica življenjskega sloga. Nosečnost v adolescenci in spolno prenosljive bolezni (v nadaljevanju SPB) so trenutno glavni vzroki večjih obolevnosti. Mladostniki gradijo svojo identiteto z integracijo občutkov in želja, v tem obdobju pa se pogosto začne tudi spolna aktivnost. Ta sprememba ni vedno podprta z ustrezno spolno vzgojo ali z znanjem o fiziologiji ali bioloških vidikih spolnosti in razmnoževanja (Mendes, et al., 2014).

Spolno vedenje mladih in njihova vpletenost v romantične odnose veljajo za normative in pomemben del njihovega razvoja v različnih kulturah in družbenih kontekstih. Prepoznavanje spolnega vedenja mladih kot sestavnega dela njihovega razvoja je vodilo v globalno okrepitev raziskav o spolnosti mladostnikov (Van de Bongardt, et al., 2015). Raziskava pri mladih odraslih iz dveh kulturno različnih držav prikazuje razmerje med uporabo pornografije in spolnim vedenjem. Podatki so bili zbrani v spletni anketi med nemškimi in poljskimi študenti, starimi od 18 do 26 let. Uporaba pornografije je bila povezana z udeležbo v več različnih spolnih dejavnostih, kot sta igranje spolnih vlog in uporaba spolnih igrač. Razlike so bile zaznane predvsem pri ženskah v tem, kakšne izkušnje imajo z analnim spolnim odnosom in koliko so bile stare ob prvem spolnem odnosu (Martyniuk, et al., 2015).

Širitev v različnih kulturah in družbenih kontekstih je privedla do širšega osredotočanja na spolnost mladih, ki ni omejeno le na potencialno tvegane vidike, ampak tudi na povezane pozitivne rezultate s spolnimi izkušnjami med adolescenco in nastajajočo odraslostjo, kot so spolni užitek, zadovoljstvo in sreča (Aggleton, et al., 2012).

Težave v zvezi z začetkom spolnosti med adolescenco pogosto odpirajo številna vprašanja, ki zanimajo mlade. Vprašanja o tem, ali bi imeli spolne odnose, in misli v zvezi

s spolnim izražanjem ter možne posledice krožijo znotraj študentskih kultur in se o njih razpravlja skozi »skriti učni načrt« (Cassar & Grima Sultana, 2017).

Več raziskav je razkrilo, da mladostniki začnejo s spolno aktivnostjo vedno bolj zgodaj, kar se zdi povezano z obstojem več spolnih partnerjev, visoko stopnjo SPB, čustvenimi motnjami, večjo prezgodnjo uporabo alkohola, tobaka ter drog, višjimi stopnjami splavov, zapleti med nosečnostjo in prezgodnjimi porodi. Kljub opažanju izboljšanja spolnega vedenja mladostnikov kontracepcija ni vedno prioriteta na začetku spolnih aktivnosti. Mnogi ne uporabljajo nobene vrste kontracepcije ali pa uporabljajo kondom nepravilno, kar poveča tveganje neželenih nosečnosti in SPB (Miranda, et al., 2018). Spolna vzgoja in promocija zdravja bi morali potekati pred začetkom spolne aktivnosti. Zdravstveni delavci igrajo temeljno vlogo pri spodbujanju reproduktivnega zdravja in usmerjenosti h kontracepciji, enako pomembna pa je tudi vključitev staršev v dialog o spolnosti s svojimi otroki. Dobre prakse preventivnih aktivnosti, ki so namenjene mladostnikom in mladini, vključujejo izobraževanje na temo spolnosti in reprodukcije, sledenje nosečnosti in SPB, pa tudi svetovanje in dostop do različnih kontracepcijskih metod (Ferreira, 2011). Preprečevanje nosečnosti in SPB v tem starostnem obdobju je osrednja tema zdravstva 21. stoletja, saj so pomembni vzroki za zdravstveno, socialno in ekonomsko problematiko mladostnikov ter družbe na splošno (Miranda, et al., 2018).

Miranda in drugi (2018) so izvajali raziskavo v Evropi med mladimi, ki je vključevala 2.369 mladostnikov in mladih, porazdeljenih po starosti in po spolu. Povprečna starost je bila $18,5 \pm 2,4$ leta. 58 % mladostnikov je že začelo spolno življenje, pri čemer so bile v 66 % predstavnice ženskega spola, kar kaže na rezultat, da več deklet začne s spolnostjo pred fanti. Povprečna starost žensk ob prvem spolnem odnosu je bila $16,4 \pm 1,8$ leta. Prvi spolni odnos se je zgodil v romantičnem razmerju v 78,5 % primerov, v 88 % primerov je bil spolni odnos sporazumen. Zaskrbljujoč pa je naslednji podatek: 3,5 % (od tega 75 % žensk) anketiranih je priznalo, da so bili prisiljeni imeti spolne odnose, 2 % jih je imelo spolne odnose v zameno za denar (od tega 68 % moških), 13 % pa jih priznava, da so imeli več partnerjev hkrati. Udeleženci so tudi priznali, da so že prakticirali druge oblike spolnosti, zlasti prakse samozadovoljevanja (63 %) in heteromasturbacije (56 %), 30 % pa jih je priznalo, da se poslužujejo gledanja pornografskih filmov. Kar zadeva vrsto

spolnega odnosa, jih je 59 % imelo vaginalni odnos, 53 % jih je priznalo, da so imeli oralnega, 23 % analnega in 3 % jih je že sodelovalo pri skupinskih spolnih odnosih. Najbolj pogosto uporabljeno kontracepcijsko sredstvo pri prvem spolnem odnosu je bil kondom (85 %), pri vseh naslednjih spolnih odnosih pa sta to bila kondom (34 %) in dvojna zaščita (35 %). Ob prvem spolnem odnosu je 26 mladostnic (2 %) zanosilo, od tega se je 24 teh nosečnosti (77 %) končalo s splavom. Od celotnega vzorca je 45 mladostnikov (2 %) zbolelo za SPB. Avtorji raziskave naznanjajo, da se je uporaba kontracepcije povečala. V zgornjem vzorcu je večina (93 %) potrdila, da so uporabljali eno izmed vrst kontracepcijskih metod pri prvem spolnem odnosu, zlasti ženske. Avtorji navajajo, da je bil ta rezultat boljši od drugih študij, v katerih so zaznali uporabo kontracepcijskih sredstev pri prvem spolnem odnosu med 84 % in 91 % (Miranda, et al., 2018).

Splet je prispeval k široki dostopnosti pornografije, ki jo mnogi mladi pozdravljajo kot vir zabave, vznemirjenja in navdiha (Rothman, et al., 2014; Martyniuk, et al., 2015). V preteklosti so proučevali različne vidike uporabe pornografije, vključno z odnosom do spolno eksplicitnih materialov in samozaznavne učinke na tiste, ki se pornografije poslužujejo. Ugotovili so, da bodo uporabniki pornografije bolj verjetno dosegli visoko oceno na lestvici iskanja spolnih užitkov, večja je verjetnost, da bodo uporabljali splet za namene spolne vzgoje in da bodo na njem iskali spolne nasvete (Burke, 2014; Martyniuk, et al., 2015). Poleg tega je uporaba pornografije povezana tudi z bolj popustljivimi spolnimi normami, bolj rekreativnim odnosom do spolnosti in bolj pozitivnim odnosom do spolnega raziskovanja (Martyniuk, et al., 2015). V raziskavi Mattebo, et al. (2014) je skoraj polovica študentov dejansko poskusilo spolne dejavnosti, ki jih je navdihnili pornografija. V raziskavi Martyniuk, et al. (2015), v kateri so sodelovali poljski in nemški študenti, je bila pogostost uporabe pornografije povezana z večjo privlačnostjo različnih spolnih aktivnosti (uporaba spolnih pripomočkov, oralne in analne aktivnosti, opazovanje drugih, vključevanje v skupinski spolni odnos) (Martyniuk, et al., 2015). V raziskavi Jozkowski in Satinsky (2013), v kateri je sodelovalo 124 študentov, so ugotovili, da uporaba vibratorja ali dilda ni pogosta med študenti. Približno četrtina študentov je navedla, da pri spolnih odnosih uporabljajo vibrator. Uporaba se ni razlikovala glede na spol (Jozkowski & Satinsky, 2013).

2.3 TIPI SPOLNIH PRIPOMOČKOV

Spolni pripomočki ali igrače so materialni predmeti, izbrani, ustvarjeni in uporabljeni za ustvarjanje ali povečanje spolnega vzburjenja in užitka pri samostojni in partnerski spolnosti. Pripomočki so lahko narejeni doma, vendar je večina kupljenih. Spolne igrače so izdelane iz različnih materialov, kot so plastika, silikon, steklo, usnje ter jeklo, in se uporabljajo neposredno na ali v telesu, zlasti okoli erogenih con. Nekatere spolne igrače so nizko tehnološke, medtem ko so druge visokotehnološko razvite in prihajajo opremljene z internetno povezavo, mobilno aplikacijo, kamero in podobno ter s tem zagotavljajo interaktivnost funkcije in občutkov vibracij, utripanja, toplote, pritiska, sesanja ali potiska. Spolne igrače so lahko različnih oblik in so povezane z različnimi spolnimi življenjskimi slogi in identitetami. Znotraj skupnosti BDSMA (angl. bondage, discipline or domination, sadism or submission, masochism; slov. suženjstvo in disciplina, dominanca in podložnost, sadizem in mazohizem) se na primer pogosto uporabljajo lisice in biči, medtem ko so v »queer« skupnostih (queer je beseda, ki opisuje različne spolne identitete, ki niso heteroseksualne – lezbijke, geji, biseksualci in transspolni ljudje se lahko identificirajo z besedo queer) priljubljeni strap-on dildi. Pri heteroseksualnih interakcijah so najpogosteje uporabljeni vibratorji. Nekatere spolne igrače so videti tako kot deli človeškega telesa, npr. vibrator/dildo v obliki moških genitalij; masturbator v obliki ženskega spolovila, stopala oz. ust. Drugi imajo nečloveške oblike, npr. vibrator/dildo v obliki konjskih genitalij ali delfina, zajca ali banane. Med najbolj pogosto uporabljene spolne igrače štejejo vibrator, pomožne lutke, lubrikanti, lisice/bič, masturbator, vakumska črpalka in pornografija (Döring & Pöschl, 2018; Kwayke, 2020).

2.3.1 Vibrator

Vibratorji so ročne električne naprave, ki proizvajajo impulze spremenljive amplitude in frekvence ter povečuje spolno vzburjenje in zakasnitev orgazma pri ženskah in moških. Vibratorji se najbolj na široko tržijo ženskam prek interneta, ženskih revij, butikov in običajnih maloprodajnih kanalov, kot so na primer lekarne in mali trgovci. Klinično se

vibratorji lahko priporočajo kot dodatek k zdravljenju ženske spolne disfunkcije, kot sta na primer anorgazmija, ki je motnja spolnega vzburjenja pri ženskah, in sindrom vztrajnega spolnega vzburjenja. ED in zgoraj opisane spolne težave se po navadi pojavljajo tudi kot posledica zdravljenja rakavih obolenj (Comella, 2017).

Ena izmed raziskav kaže, da so spolne igrače priljubljene med ženskami, starimi od 18 do 50 let (Siaw Kwakye, 2020). V omenjeni raziskavi je večina udeležencev uporabljala vibrator brez priporočila zdravnika. Ugotovili so, da je prva uporaba spolnih igračk, zlasti vibratorjev, pri uporabnikih sprožila večinoma pozitivne občutke. 261 (36,5 %) uporabnikov je navedlo, da so bili navdušeni, ko so prvič uporabili vibrator, in 96 (13,4 %) jih je navedlo, da se počutijo dobro, 87 (12,1 %) jih je navedlo, da jih uporaba vibratorja izpolnjuje (Siaw Kwakye, 2020).

2.3.2. Pomožna lutka

Tipičen scenarij uporabe spolnih lutk in spolnih robotov je v domačem okolju, v katerem so spolne lutke oz. roboti – po nakupu – na voljo za rekreacijo in dolgotrajno uporabo doma. Nekateri avtorji opisujejo pozitivne učinke spolnih oz. pomožnih lutk in robotov, vključno s socialnim druženjem, spolnim raziskovanjem, užitkom in večjim zadovoljstvom posameznikov in parov. Drugi, ki se osredotočajo na moške uporabnike, napovedujejo močne negativne učinke v smislu objektivizacije in nasilja nad ženskami, saj pri pomožnih lutkah ne potrebujejo privoljenja za spolne aktivnosti. Poleg tega se tukaj pojavlja težava, vezana na videz, saj so ženske in mladostnice že oškodovane zaradi vseprisotne izpostavljenosti nerealnim lepotnim standardom v medijih in se s tem počutijo še bolj neustrezne zaradi večno mladostnega in popolnega videza submisivne spolne lutke. Deljeni so tudi klinični pogledi. Nekateri terapevti zagovarjajo, da je življenje s pomožno lutko lahko v pomoč predvsem v prehodnem procesu zdravljenja po travmatičnih izkušnjah, zlasti ob spremljavi strokovne terapevtske oskrbe. Spet drugi se s tem ne strinjajo in pravijo, da je njihova uporaba škodljiva za duševno zdravje in spodbuja življenje uporabnika v nerealnem svetu (Döring, et al., 2020).

2.3.3 Pornografija

V zadnjem desetletju je pojav hitrega interneta povzročil, da so spolne vsebine enostavno dostopne, s čimer je uporaba internetne pornografije postala bolj razširjena. Poleg tega so ljudje od izbruha pandemije COVID-19 preživeli več časa v zaprtih prostorih, kar je spremenilo njihov način izražanja spolnosti. Posledično je globalna uporaba internetne pornografije drastično narasla, predvsem v času pandemije, ko je povprečno 130 milijonov ljudi dnevno obiskovalo Pornhub, znano svetovno pornografsko stran, v primerjavi z dnevnim povprečjem 115 milijonov pred pandemijo. Znanstvene študije so pokazale, da je problematična uporaba internetne pornografije povezana z različnimi psihološkimi stiskami med moškimi in ženskami, vključno s krivdo in sramom, stresom in konflikti pri medsebojnih odnosih (Tan, et al., 2022).

Problematična uporaba internetne pornografije negativno vpliva tudi na razvoj identitete in samospoštovanja. Vpliva tudi na samozavest uporabnikov, zmanjša njihovo učinkovitost pri delu in ustvarja občutek oddaljenosti od realnega sveta. Kljub tem škodljivim učinkom so druge študije pokazale nekaj potencialno pozitivnih koristi uporabe pornografije, in sicer v tem, da krepi spolno znanje in povečuje odprtost. Gledanje pornografije je prav tako kategorizirano kot mehanizem čustvenega obvladovanja (npr. lajšanje stresa in sprostitvev). Težava se pojavi pri tem, da ljudje nato presežejo uporabo pornografije, ki jim koristi, in na koncu doživijo več zgoraj omenjenih težav (Tan, et al., 2022).

2.4 UPORABA SPOLNIH PRIPOMOČKOV

V luči popularizacije in normalizacije spolnih igrac v zadnjih desetletjih raziskave na tem področju zaostajajo. Medtem ko je bilo objavljenih dobesedno na tisoče akademskih študij o pornografiji, je dejansko mogoče najti manj kot sto študij o spolnih igračah, kar kaže, da so materialne spolne igrače večinoma premalo raziskane (Döring & Pöschl, 2018). Do danes tudi še ni razvitega enotnega teoretičnega okvira, ki bi bil oblikovan tako, da lahko razloži vso raznoliko uporabo in učinke spolnih pripomočkov, vendar pa v

javnosti in akademskih razpravah o spolnih pripomočkih prevladujejo tri glavne teoretične perspektive: medikalizacija, komercializacija in osvoboditev (Döring, 2020).

Medikalizacija in promocija spolnega zdravja

Preden so vibratorji postali modni in elegantni potrošniški izdelki, so bili večinoma uporabljeni kot spolna pomoč v medicinskem kontekstu. V devetnajstem stoletju je bila vibroterapija uporabljena za zdravljenje histeričnih žensk, ker je bila povečana ženska spolna sla razglašena za zdravstveno težavo. Spolne naprave se še vedno uporabljajo v klinični praksi, na primer, ko prihaja do zdravljenja spolnih disfunkcij pri različni populaciji pacientov. Te disfunkcije so ED, prezgodnja ejakulacija in anorgazmija (Laan, et al., 2013; Rullo, et al., 2018). Nekatere spolne naprave so bile uradno odobrene s strani Uprave za hrano in zdravila (FDA) za medicinsko uporabo, nekatere pa so bile prav posebej razvite za ljudi s težavami (Morales, et al., 2018). Poleg tega, da se spolni pripomočki uporabljajo kot terapevtsko orodje, so obravnavani tudi kot preventivni ukrep v okviru javnega zdravja. WHO uradno definira spolno zdravje kot spolni užitek, h kateremu si lahko pomagamo s spolnimi pripomočki, ki pomagajo pri spodbujanju tega in jih obravnavajo kot orodje za spodbujanje spolnega zdravja (WHO, 2006). Današnja industrija spolnih pripomočkov širši javnosti ponuja izdelke, katerih cilj je promocija spolnega zdravja (npr. z navodili in spremljanjem vaj za krepitev medeničnega dna) in so pogosto označeni kot izdelki za dobro spolno počutje. Učinkovitost spolnih igrav v klinični praksi je dobro dokumentirana in dostopnost izdelkov za splošno populacijo je obravnavana kot pozitiven prispevek k javnemu spolnemu zdravju in dobremu spolnemu počutju (Laan, et al., 2013; Rullo, et al., 2018; Ventus, et al., 2020). Tudi medikalizacija in zdravljenje človekove spolnosti sta bili kritizirani zaradi ustvarjanja novih, saniranih standardov zdrave spolne normalnosti in ustvarjanja pritiska za obvladovanje, izboljšanje in nenehno delo na spolnem zdravju (Gupta & Cacchioni, 2013).

Komercializacija in spolna samooptimizacija

Proizvodnja, trženje in nakup spolnih pripomočkov so del kapitalistične potrošniške kulture, ki jo je mogoče kritizirati iz različnih razlogov, na primer onesnaževanja okolja, vsebnosti nevarnih ali celo strupenih izdelkov, izkoriščevalskih proizvodnih pogojev in komodifikacije spolnosti. Na podlagi tega teoretičnega okvira morajo biti proizvajalci in

proizvodni pogoji spolnih pripomočkov strogo ocenjeni (Plummer, 2017). Domači spolni pripomočki in pripomočki iz etičnih manufaktur so alternative za množično proizvedene komercialne spolne igrače. Nekateri terapevti pa opozarjajo, da so celo etični izdelki lahko problematični, saj ustvarjajo potrošniško predstavo, da ljudje potrebujejo komercialne izdelke za ustvarjanje zadovoljivega spolnega življenja.

Terapevti spodbujajo ljudi, da izboljšajo svojo intimno komunikacijo, krepijo medsebojno zaupanje in čustveno vez, delijo svoje fantazije, namesto da bi pričakovali hitro rešitev s komercialnimi spolnimi pripomočki. Druga skrb, povezana s komercializacijo človeške spolnosti z množično proizvodnjo in trženjem spolnih igrač, je potencialno škodljiva ideologija stalne in obvezne spolne samooptimizacije in uspešne izboljšave. Trženje industrije spolnih pripomočkov obljublja močnejše, hitrejše in boljše orgazme, kar zlahka tako vpliva na ljudi, da namesto s partnerjem optimizirajo njihove spolne izkušnje s pomočjo spolnih pripomočkov (Attwood & Smith, 2013). Ta pritisk na orgazem lahko vodi do duševnega pritiska, negotovosti in frustracije namesto do užitka.

Po drugi strani moramo priznati, da komercializacija človeške spolnosti pomeni tudi demokratizacijo in destigmatizacijo, saj ima po navadi trg spolnih pripomočkov destigmatizirajoč pristop. Ta pristop sprejema hedonizem, zavrača moralizem in skrbi enako za vse spolne okuse in življenjske sloge, ki si jih je mogoče zamisliti (Frith, 2015).

Osvoboditev in spolno opolnomočenje

Medtem ko se spolni pripomočki omenjajo pod številnimi različnimi oznakami, kot so spolne naprave, čutni izdelki ali zakonski pripomočki, je izraz »seks/spolne igrače« najbolj razširjen. To dejstvo kaže na idejo, da spolne naprave ne samo spodbujajo medikalizacijo in komercializacijo, pač pa tudi igrivost, ustvarjalnost in spolno raziskovanje. Uporaba spolnih igrač lahko pomaga ljudem, da raziščejo svoje lastne in partnerjeve spolne odzive ter fantazije in jim lahko celo pomagajo preseči tradicionalne vloge spolov. Ženske, ki uporabljajo dildo s pasom s svojimi partnerji, zamenjajo tradicionalne spolne vloge (Attwood & Smith, 2013). Več »queer« in feminističnih raziskovalcev ter aktivistov je podprlo spolne igrače zaradi njihovega potenciala za spolno opolnomočenje in osvoboditev, zlasti žensk. Ko ženskam pomagajo spolne igrače

pri uživanju v solo seksu in lažjem doseganju orgazma, to lahko izboljša njihovo spolno neodvisnost, spodbudi pozitivno telesno podobo in ljubezen do sebe (Huff, 2018). Medtem ko veliko feminističnih in »queer« perspektiv priznava spolne igrače kot močne in preobrazbene čutne naprave in politična orodja, jih drugi zavračajo, ker pogosto znova potrjujejo heteronormativni in falocentrični spolni red, na primer skozi falične igrače, kot so dildi ali vibratorji, ki se uporabljajo za penetrativni seks. Vprašanje, ali falusni dildi osvobajajo oziroma so zatiralski za ženske, je povzročilo največ sporov v lezbičnem kontekstu, v tako imenovanih lezbičnih dildo debatah, ali celo lezbične dildo vojne v literaturi (Madruga, et al., 2018). Nenazadnje nekateri avtorji tudi kritizirajo, da podoba navideznega uporabnika spolnih igrač tudi ustvarja postfeministično iluzijo. Po navedbah kritikov, v luči vseprisotne neenakosti spolov in spolnega nasilja, ideologija trga spolnih igrač, ki predstavlja, da je uporaba vibratorja enaka spolni osvoboditvi, odvrta pozornost od nujnejših težav vprašanja spolov in spolnosti (Döring, 2020).

Vse tri zgoraj navedene teoretične perspektive navajajo pomembne točke. Najverjetneje je uporabo in učinke spolnih pripomočkov najbolje razumeti z integracijo različnih teoretičnih perspektiv, namesto da na njih gledamo kot na kontradiktorne. Omeniti je treba tudi, da vsaka perspektiva kaže tako na negativne kot pozitivne rezultate na posamezni in širši družbeni ravni. Spolne igrače ponujajo nove možnosti za spolno raziskovanje, eksperimentiranje in promocijo zdravja, hkrati pa lahko ponovno potrdijo tradicionalne spolne vloge in spolne skripte oziroma prinašajo problematične nove norme in ideologije. Navsezadnje se zdi, da spolni pripomočki sami po sebi niso niti dobri, niti slabi, niti osvobajajoči, niti zatiralski in da je večina odvisna od posameznika (Madruga, et al., 2018; Mayr, 2020).

2.4.1 Uporaba spolnih pripomočkov pri solo in partnerskih spolnih odnosih

Študije večinoma kažejo, da je uporaba spolnih igrač pogostejša pri solo kot pri partnerskem spolnem odnosu. Ko so te uporabljene med masturbacijo, se falične spolne igrače, kot so vibratorji, uporabljajo tako na zunanjih delih telesa kot znotraj. Medtem ko ženske vseh spolnih identitet dajejo prednost neinsertivni uporabi vibratorjev za neposredno stimulacijo klitorisa (Fahs & Swank, 2013), imajo biseksualni in istospolno

opredeljeni moški raje notranjo uporabo vibratorjev za analno stimulacijo. Uporaba vibratorjev med masturbacijo s strani heteroseksualnih moških je večinoma zunanja, za stimulacijo penisa in mod (Rosenberger, et al., 2012).

Partnerski spolni odnosi

Uporaba spolnih pripomočkov med partnerskim spolnim odnosom je manj razširjena kot masturbacijska uporaba, a kljub temu precej pogosta. Uporaba spolnih igrač pri partnerskem spolnem odnosu je bolj pogosta, ko sta partnerja v dolgoročnem razmerju, in redkeje v primeru priložnostnih spolnih srečanj. To je mogoče pojasniti z več dejavniki:

- dolgoročni partnerji lahko čutijo večjo potrebo po prenehanju z rutinskim spolnim odnosom in si želijo popestriti spolno življenje z igrači,
- dolgoletni partnerji so lahko starejši in zato potrebujejo intenzivnejšo stimulacijo za doseganje orgazma, ki ga lahko zagotovimo z vibriranjem in utripanjem igrač,
- dolgoročnim partnerjem je navadno bolj udobno pri razkrivanju svojih spolnih potreb in so bolj odprti za raziskovanje skupne uporabe spolnih igrač.

Spolne igrače so uporabljene tako med tako imenovano predigro kot med spolnim odnosom. Na primer pri heteroseksualnem odnosu lahko partnerica ali moški upravlja z vibratorjem, da dodatno vzpodbudi neposredno stimulacijo klitorisa in spodbuja ženski orgazem. Homoseksualni in biseksualni moški poročajo o bolj pogosti notranji oz. vstavljeni uporabi vibratorja pri svojih spolnih partnerjih (Reece, et al., 2010). »Strapon« seks ali seks s paščkom je oblika partnerske spolne igre, ki vključuje uporabo vibratorja s pasom, ki je pritrjen na telo. Ljudje vseh spolov in spolnih identitet uporabljajo dilde s paščkom med partnerskim spolnim odnosom, ampak se zdi, da je ta oblika spolnega odnosa najbolj pogosta pri »queer« skupnosti (Bauer, 2018).

2.4.2. Pozitivni in negativni rezultati uporabe spolnih pripomočkov

Empirične študije o rezultatih uporabe spolnih igrač zajemajo tako pozitivne kot negativne učinke. Nacionalna raziskava v Nemčiji je razkrila, da so na splošno heteroseksualno opredeljene ženske in moški poročali o veliko bolj pozitivnih učinkih spolnih igrač na njihovo spolno življenje (Döring & Poeschl, 2020).

Pozitivni učinki

Pozitivni učinki uporabe spolnih igrač vključujejo povečano vzburjenje, užitek in zadovoljstvo tako v solo kot partnerskem spolnem odnosu. Nekatere ženske poročajo, da doživijo orgazem s pomočjo spolnih igračk tako v zasebni kot klinični uporabi. Drugi poročajo, da uporaba igrač popestri njihovo spolno življenje, in se počutijo zabavno, subverzivno in opolnomočeno (Fahs & Swank, 2013). Za nekatere ljudi s posebnimi potrebami so lahko spolne igrače ključnega pomena, saj lahko pozitivno vplivajo na pomoč pri solo in partnerskem spolnem odnosu ter vodijo do spolne opolnomočenosti. Transspolne osebe poročajo, da so spolne igrače vključene v njihove spolne interakcije in tako zagotavljajo pozitivne občutke samosprejemanja in potrditve identitete (Bauer, 2018). Uporaba spolnih igrač lahko pomaga tudi pri zmanjševanju SPB, če so spolne igrače uporabljene kot substituti za nezaščiten spolni odnos (Reece, et al., 2010).

Negativni učinki

Nekateri uporabniki spolnih igrač poročajo o negativnih rezultatih, kot so alergijske reakcije, nelagodje ali bolečina in spremembe v genitalni občutljivosti (Kwakyee, 2020). Študije tudi kažejo, da je skupna uporaba spolnih igrač povezana s tveganjem za SPB (npr. HPV, HIV), če igrače niso primerno očiščene in se ne uporabljajo v povezavi s kondomi ali drugimi metodami zaščite (Wood, et al., 2017). Nadaljnji negativni rezultati glede zdravstvenih tveganj so nesreče s spolnimi igračkami kot na primer, kadar se uporabljajo igrače, ki niso namenjene analni igri in nato ostanejo v anusu ali danki. Ta pogoj včasih zahteva invazivno kirurško zdravljenje (Dahlberg, et al., 2019). Nadaljnje študije kažejo tudi na negativne čustvene učinke uporabe igrač, kot so sram in zadrega, verski ter moralni pomisleki in krivda, občutki odvisnosti ali zasvojenosti in razdraženost zaradi občevanja z umetnim in neosebним predmetom (Waskul & Anklan, 2019).

2.5 SPOLNO PRENOSLJIVE BOLEZNI V POVEZAVI S SPOLNIMI PRIPOMOČKI

SPB so svetovni javnozdravstveni problem tako zaradi visoke razširjenosti kot zaradi obolevnosti. Hitra in natančna diagnoza je ključna za vzpostavitev ustreznega ciljnega zdravljenja, pa tudi za zmanjšanje širjenja teh bolezni med populacijo z visokim

tveganjem. Za izvedbo ustreznega testiranja za SPB, od katerih so mnoge lažje ozdravljive, je treba opraviti diagnostično testiranje glede na klinične in vedenjske kazalnike. Preventivni nasveti morajo biti celoviti in osebni. Vključitev in izboljšanje tehnike molekularne biologije je zelo uporabno orodje, ki dopolnjuje klasične tehnike, kot je mikroskopija. Pravilna diagnoza omogoči ustrezno zdravljenje že od začetka ter prepreči morebiten pojav in širjenje odpornosti proti antibiotikom (Romero, et al., 2019).

SPB so bolezni, ki jih povzročajo bakterije, virusi, protozoji in dektoparaziti, ki se prenašajo pretežno spolno, vključno z vaginalnim, oralnim in analnim spolnim odnosom ali neposrednim stikom s kožo ali sluznico. Nekatere SPB se lahko prenašajo tudi s krvjo z matere na otroka med nosečnostjo ali porodom. Čeprav so SPB v večini primerov brez simptomov, še posebej pri ženskah, so najpogostejše klinične manifestacije razjede, genitalne ali zunajgenitalne bradavice, izcedek iz nožnice, sečnice ali danke, bolečine v trebuhu in boleč koitus. Nekatere SPB, zlasti tiste, ki povzročajo razjede, kot sta sifilis in genitalni herpes, povečajo tveganje za okužbo z virusom HIV ali prenos okužbe s HIV. Telesne, psihološke in socialne posledice SPB znatno poslabšujejo kakovost življenja prizadetih ljudi. Po podatkih WHO po vsem svetu vsak dan zbolijo več kot milijon ljudi za SPB. Sifilis med nosečnostjo vsako leto povzroči več kot 300.000 smrti plodov in novorojenčkov na svetu. Več kot 290 milijonov žensk je okuženih s humanim papiloma virusom (v nadaljevanju HPV), ki povzroči več kot 500.000 primerov raka materničnega vratu in približno 266.000 smrti na leto. Več kot 500 milijonov ljudi je nosilec virusa herpes simplex tipa 2 (v nadaljevanju HSV-2), ki povzroča genitalni herpes (Romero, et al., 2019).

Na vprašanje, ali so spolni pripomočki varni, National Health Services UK (NHS, 2022) odgovarja, da so, ampak samo, če so uporabljeni odgovorno in se vedno na koncu uporabe ohranjajo čisti. V nasprotnem primeru lahko spolne igrače prenašajo SPB in okužbe, ki se prenašajo s krvjo.

SPB se je mogoče izogniti tako, da (NHS, 2022):

- se vzdržujejo spolne igrače čiste, kar pomeni, da morajo biti temeljito očiščene po vsaki uporabi,

- prodorne spolne igrače, kot so vibratorji, naj bodo zaščitene z novim kondomom pri vsaki uporabi,
- spolnih igrač ne delimo z drugimi,
- za vsakega partnerja imamo drugačen nabor spolnih igrač.

Spolni pripomočki lahko prenašajo klamidijo, sifilis, herpes, bakterijsko vaginozo in šigelo. Obstaja povečano tveganje za bakterijsko vaginozo pri ženskah, ki imajo spolne odnose z ženskami in so v preteklosti delile spolne pripomočke. Pomembno je tudi, da ljudje ne delijo nobene spolne igrače, ki bi lahko prenesla kri s kože oz. z odrgnino kože povzročila prenos krvi, saj lahko ta vrsta spolne igrače prenaša okužbe, ki se prenašajo s krvjo. Še posebna previdnost se zahteva pri uporabi prodornih spolnih igračk, še posebej, če so okrog vagine, anusa ali penisa kakršnekoli ureznine ali rane in je prisotna kri, saj obstaja povečano tveganje za prenos okužb, kot so hepatitis B, hepatitis C, HIV in AIDS (NHS, 2022).

Čiščenje spolnih pripomočkov je odvisno od tega, iz česa je narejena spolna igračka ter če spolna igrača uporablja baterije in ima dele, ki jih ni mogoče prati. Spolne igrače morajo vedno vsebovati nasvete o tem, kako jih čistiti in shranjevati. Navodila proizvajalca morajo biti vedno natančno upoštevana. Spolne pripomočke za večkratno uporabo je treba po vsaki uporabi temeljito umiti s toplo vodo in milom. Spolne igrače morajo biti tudi redno preverjene in pregledane glede morebitnih prask ali zlomov na površinskem materialu, kjer bi lahko bile prisotne in se širile bakterije, saj to lahko poveča tveganje okužbe (NHS, 2022).

2.6 DELO MEDICINSKE SESTRE NA PODROČJU SPOLNE VZGOJE PRI MLADOSTNIKI

Spolna vzgoja ima velik potencial za zagotavljanje znanja in veščin, ki so potrebne pri mladostnikih za varno izbiro v zvezi s spolnimi odnosi. Zmanjša lahko napačne informacije in poveča kritično mišljenje, komunikacijo in samozavest. To pripelje do tega, da mladi sprejemajo pametnejše odločitve glede svojih spolnih odnosov. Znanje, ki ga pridobijo, zmanjša možnosti za tvegano spolno vedenje. Nezdravo spolno vedenje, ki

se je med mladostniki povečalo, je sprožilo preplah in je povečalo zanimanje za globalne raziskovalce javnega zdravja, ki poizkušajo najti inovativne pristope k spodbujanju bolj zdravih spolnih odnosov (Haruna, et. al., 2018).

Mladostništvo je opredeljeno kot čas med puberteto in osamosvojitvijo odrasle osebe in je odvisno od individualnega razvoja in kulture. Mladostništvo se začne z začetkom fiziološko normalne pubertete in se konča, ko se sprejmeta identiteta in vedenje odraslega. To obdobje razvoja približno ustreza obdobju med 10 in 19 let, kar je skladno z definicijo adolescence WHO. Mladostništvo je čas sprememb, sprememb hormonov in telesa, sprememb v družbenem okolju ter sprememb v možganih in umu. Čeprav se večina mladih razvije v zdrave odrasle osebe, je adolescenca čas ranljivosti, povezanih z duševnimi težavami (Blackmore, 2019). Puberteta je povezana s spolnim dozorevanjem. Spremembe, ki se dogajajo v telesih fantov in deklet, spreminjajo njihov različen odnos do sebe, okolice in spolnosti. Oblikovanje lastne spolne identitete in spolnosti je odvisno od primarne socializacije znotraj družine, vpliva vrstnikov in prijateljev, pa tudi od izobraževalnega sistema. Spremembe v puberteti so pri obeh spolih različne. V povprečju ženske te spremembe občutijo nekaj mesecev prej kot moški. Zgodaj odraščajoči fantje z dobro telesno podobo so bolj samozavestni, varni in neodvisni v primerjavi s pozno dozorevajočimi fanti. Lahko pa se zaradi tega pri njih poveča agresivnost zaradi porasta hormonov. Večja je tudi verjetnost, da bodo spolno aktivni in sodelovali v različnih tveganega obnašanja. Dekleta, ki zgodaj odraščajo, so zelo samozavestna, pa vendar negotova. Pri njih obstaja višja verjetnost soočanja s spolnimi napadi starejših fantov, imajo več možnosti za neželjeno nosečnost in so bolj verjetno izpostavljene alkoholu in zlorabi drog. Pri fantih v primerjavi z dekleti je večja verjetnost, da se soočijo z negativnimi zdravstvenimi posledicami, kot sta agresivno vedenje in depresija (Pavelova, 2021).

Tvegano spolno vedenje med mladimi in mladostniki je svetovno javnozdravstveno vprašanje in težava. Eden od dejavnikov, ki prispevajo k manj tveganemu vedenju (kajenje, pitje alkohola, zgodnje spolno vedenje), je šolsko okolje in pripadnost temu. V državah, ki so uvedle obvezno spolno vzgojo, je viden kasnejši začetek spolnega življenja mladostnikov, manjša pojavnost splavov in najstniških nosečnosti, pa tudi manjša

pojavnost SPB. Celovita vzgoja za spolno zdravje zmanjšuje tvegano spolno vedenje in povečuje zaščitniško vedenje pri mladostnikih. Zelo je pomembna tudi vloga medicinskih sester oz. zdravstvenega osebja, ki so prisotni pri poučevanju spolne vzgoje pri mladostnikih (Pavelova, 2021). Pozitivni učinki se kažejo pri mladostnikih, deležnih spolne vzgoje s strani zaposlenih v zdravstvu, saj se ta vzgoja osredotoča na preprečevanje in obvladovanje nalezljivih bolezni, zdravstveno svetovanje, promocijo zdravja, zagotavljanje in spremljanje varnega in koristnega okolja ter upravljanje z lastnim zdravjem. Šolska medicinska sestra, ki deluje v šoli, je oseba, ki prispeva k izboljšanju duševnega zdravja mladostnikov in ima pomembno vlogo pri preprečevanju spolnih bolezni ter spolni vzgoji in zdravju (Dickson, et al., 2020). V šolah se povečuje število otrok, ki potrebujejo individualni pristop učiteljev, specifične prilagoditve izobraževalnega okolja oziroma specializirane pomoči strokovnjakov v času obveznega šolanja. Učenci invalidi, tisti z različnimi kroničnimi zdravstvenimi težavami in tveganimi vedenji postajajo pogost pojav v šolah. Šole to dojemajo kot težavo, ki je ne morejo premagati. Učitelji ne smejo dajati zdravil, ker nimajo potrebnih kompetenc za izvajanje zdravstvenih nalog. Drugih strokovnih delavcev šole nimajo na voljo, da bi te naloge opravljali namesto njih. Rešitev v teh situacijah bi lahko bila uvajanje medicinskih sester v šolsko okolje. Poleg neposredne zdravstvene oskrbe pri delu z otroki bi šolske medicinske sestre pomagale pri pripravi preventivnih programov in zdravega načina življenja, vključno s spolno vzgojo in pripravo na starševstvo. Šolske medicinske sestre bi v šolah opravljale redne zdravstvene preglede otrok in spremljale njihovo zdravstveno stanje. Koordinirale bi sodelovanje vodstva šole, učiteljev, pediatrov, psihologov in po potrebi socialnih delavcev. Pravice mladih, njihova mnenja in stališča ter kompetence so bistvenega pomena za razvoj in izvajanje zdravstvenih programov spolne vzgoje. Pomembno je njihovo aktivno sodelovanje s starši, učitelji in drugimi strokovnimi delavci ter prostovoljci. Spoštovanje načel spolne vzgoje je pomembno glede na specifično občutljivost fantov in deklet ter njihove različne življenjske sloge. Prisotnost medicinskih sester in drugih zaposlenih v zdravstvu spodbuja holističen in pozitiven pristop k spolni vzgoji z upoštevanjem psihosocialnih in biomedicinskih vidikov (Javadnoori, et al., 2016).

Mladostnikom običajno primanjkuje samozavesti za razpravljanje o spolnih tematikah z zdravstvenimi delavci v zdravstvenih centrih. Vendar ko in če so zdravstveni strokovnjaki oz. medicinske sestre dostopni v šolah, mladostniki lahko koristijo posvetovanja pri njih, kadarkoli potrebujejo zdravstvene informacije. Izjemnega pomena pa je tudi, da so medicinske sestre ustrezno izobražene in na mladostnike predajajo relevantne informacije o spolni vzgoji. Zdravstveno osebje v šolah bi moralo imeti sposobnost ohranjanja zaupnosti in imeti neobsojajoč odnos med interakcijo z mladostniki in njihovimi starši. Samozavest, pravilna izobraženost in primeren pristop zdravstvenih delavcev so najpomembnejši dejavniki pri spolni vzgoji mladostnikov (Javadnoori, et al., 2016).

Za izbrano temo diplomskega dela smo se odločili, ker je zelo aktualna med mladimi, po drugi strani pa je to tudi tabu tema, ki v slovenskem prostoru še ni bila raziskana. Z lastnega stališča je to področje zelo zanimivo, pa tudi primerno za raziskovanje med študenti Fakultete za zdravstvo Angele Boškin. Obravnava izbrane teme bo pokazala, kakšna sta poznavanje in uporaba spolnih pripomočkov med študenti FZAB.

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 NAMEN IN CILJI RAZISKOVANJA

Namen diplomskega dela je ugotoviti uporabo spolnih pripomočkov med študenti FZAB na študijskih programih Zdravstvena nega in Fizioterapija.

Cilji diplomskega dela so:

- ugotoviti poznavanje različnih spolnih pripomočkov pri študentih,
- ugotoviti pogostost uporabe spolnih pripomočkov med študenti.

3.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Na podlagi opredeljenih ciljev in pregleda domače in tuje strokovne literature in izsledkov raziskav, ki se nanašajo na uporabo spolnih pripomočkov med študenti Zdravstvene nege in Fizioterapije, smo oblikovali naslednja raziskovalna vprašanja:

- Katere spolne pripomočke poznajo študentje?
- Kolikšna je pogostost uporabe spolnih pripomočkov med študenti?

3.3 RAZISKOVALNA METODOLOGIJA

Izvedli smo kvantitativno raziskavo, ki je temeljila na neeksperimentalni metodi empiričnega raziskovanja.

3.3.1 Metode in tehnike zbiranja podatkov

Za teoretični del smo opravili pregled strokovne in znanstvene literature, pri tem pa uporabili podatkovne baze: Google učenjak, CINAHL, Obzornik zdravstvene nege in Research Gate. Uporabili smo ključne besede v slovenskem in angleškem jeziku. V slovenščini: spolni pripomočki, spolne igrače in spolnost med mladimi ter v angleščini: sex aids, sex toys and sexuality amongst young people. Uporabljeno literaturo smo časovno omejili na obdobje med 2012 in 2022, zaradi pomembnosti informacij smo uporabili tudi literaturo starejšega datuma (Ferreira & Torgal, 2011; Herbenick, Reece,

Sanders & Dodge, 2009; NBC News, 2008; Reece, Rosenberger, Schick, Herbenick, Dodge & Novak, 2010; iWorld Health Organization (WHO), 2006).

Empirični del je bil zasnovan po deskriptivni metodi kvantitativnega raziskovanja. Podatke smo zbirali s pomočjo anketiranja.

3.3.2 Opis merskega instrumenta

Pri izdelavi raziskave smo uporabili strukturirano spletno anonimno anketo, ki smo jo poslali rednim in izrednim študentom visokošolskih študijskih programov Zdravstvena nega in Fizioterapija. Pri sestavi vprašalnika smo si pomagali z raziskavami in viri naslednjih avtorjev: England, 2016; Laan, et al., 2013; Miranda, et al., 2019; Rullo, et al., 2018. Uporabili smo spletno orodje 1KA, vprašalnik je bil sestavljen iz dveh delov. Prvi del je bil sestavljen iz šestih sociodemografskih vprašanj zaprtega tipa (vprašanja o spolu, starosti, zakonskem stanu, programu študija, smeri študija, letniku študija). Drugi del vprašalnika pa se je nanašal neposredno na vprašanja, povezana s spolnimi pripomočki in njihovo uporabo in ga je sestavljalo 11 vprašanj. Na ta vprašanja so anketiranci odgovarjali z izbiro med ponujenimi možnostmi ali z opredeljevanjem na Likertovi lestvici od 1 do 5 (1 – to zame sploh ne drži, 2 – to zame redko drži, 3 – to zame včasih drži, 4 – to zame pogosto drži, 5 – to zame vedno drži).

Zanesljivost vprašalnika smo preverjali s Cronbachovim koeficientom alfa. Zanesljivost vprašalnika je slaba, če vrednost ne preseže 0,60, vprašalnik je zmerno zanesljiv, če je vrednost med 0,60 in 0,80, in zelo zanesljiv, če je vrednost koeficienta 0,80 ali več. Bližje kot smo vrednosti 1, bolj verjetno je, da bi v primeru ponovitve raziskave dobili zelo podoben rezultat (George & Mallery, 2019). Na podlagi vrednosti koeficienta Cronbach alfa sklepamo, da je zanesljivost našega vprašalnika dobra, saj je pri sklopu trditev »Uporaba spolnih pripomočkov« koeficient Cronbach alfa znašal 0,763 (n = 6 trditev) (tabela 1).

Tabela 1: Zanesljivost vprašalnika

Sklop trditev	Cronbach alfa
Uporaba spolnih pripomočkov	0,763

3.3.3 Opis vzorca

Uporabljen je bil neslučajnostni namenski vzorec. V raziskavo so bili vključeni redni in izredni študenti visokošolskih študijskih programov Zdravstvena nega in Fizioterapija. Vse anketirance smo seznanili z namenom in vsebino raziskave. Sodelovanje v raziskavi je bilo prostovoljno.

V raziskavi je sodelovalo skupno 410 študentov FZAB. V raziskavo smo vključili vse ankete, vendar pa vsi anketiranci niso odgovorili na vsa vprašanja. V tabeli 2 so prikazani demografski podatki anketiranih. Sodelovalo je 86 (21 %) moških in 322 (79 %) žensk. Največ anketiranih je bilo starih med 21 in 30 let ($n = 287$; 70 %), manj jih je bilo starih med 31 in 40 let ($n = 32$; 7,8 %) in mlajših od 20 let ($n = 82$; 20 %). Najmanj anketiranih je bilo v starostni skupini od 41 do 50 let ($n = 9$; 2,2 %).

Največ anketiranih je živel v zunajzakonski skupnosti ($n = 199$; 48,5 %), nekoliko manj jih je bilo samskih ($n = 159$; 38,8 %). Poročenih je bilo 41 (10,2 %) anketirancev. Ločenih je bilo 6 (1,5 %) anketiranih.

Vzorec je zajemal 263 (64,1 %) študentov zdravstvene nege 1. stopnje FZAB. Študijski program 1. stopnje Fizioterapija je obiskovalo 142 (34,6 %) anketiranih. V raziskavi je sodelovalo 265 (64,6 %) študentov rednega študija in 140 (34,1 %) izrednega študija. Od tega je največ anketiranih obiskovalo 3. letnik ($n = 205$; 50,0 %), nekoliko manj 2. letnik ($n = 111$; 27,1 %), najmanj pa 1. letnik ($n = 86$; 21,0 %).

Tabela 2: Demografski podatki anketiranih

	N	%
Spol		
Moški	86	22,0
Ženski	322	79,0
Starost		
<20 let	82	20,0
21–30 let	287	70,0
31–40 let	32	7,8
	N	%
41–50 let	9	2,2
Zakonski stan		
Samski	159	38,8

	N	%
Zunajzakonska skupnost	199	48,5
Poročen	41	10,2
Ločen	6	1,5
Visokostrokovni študijski program 1. bolonjske stopnje		
Zdravstvena nega	263	64,1
Fizioterapija	142	34,6
Vrsta študija		
Redni	265	64,6
Izredni	140	34,1
Letnik		
1. Letnik	86	21,0
2. Letnik	111	27,1
3. Letnik	205	50,0

Legenda: n = število odgovorov; % = odstotni delež.

3.3.4 Opis poteka raziskave in obdelave podatkov

Na spletnem portalu 1KA je bil oblikovan vprašalnik, ki je bil sestavljen v skladu s cilji diplomskega dela. Preden se je začelo anketiranje, je bilo treba pridobiti soglasje Komisije za znanstvenoraziskovalno in razvojno dejavnost FZAB. Ko smo dobili soglasje, smo prek Referata za študijske in študentske zadeve na FZAB pridobili e-naslove študentov in jih obvestili, da je sodelovanje prostovoljno in da se bodo podatki obdelali in prikazali anonimno, ter jim poslali spletni vprašalnik. Z anketiranjem smo pridobili podatke, ki smo jih uredili in statistično analizirali.

Pripadajoči odstotki, povprečne vrednosti (PV), minimum (Min), maksimum (Max) in standardni odkloni (SO) odgovorov so bili izračuni za analizo zastavljenih raziskovalnih vprašanj, kjer je bila uporabljena statistična metoda deskriptivne ali opisne statistike. Uporabljena je bila bivariatna metoda analize podatkov (Fisherjev eksaktni test in hi-kvadrat test). Rezultati so prikazani v tabelah in grafih.

Pri statistično pomembnih podatkih so bile upoštevane razlike, kjer je bila stopnja statistične pomembnosti na ravni 5 % in manj ($p \leq 0,05$).

3.4 REZULTATI

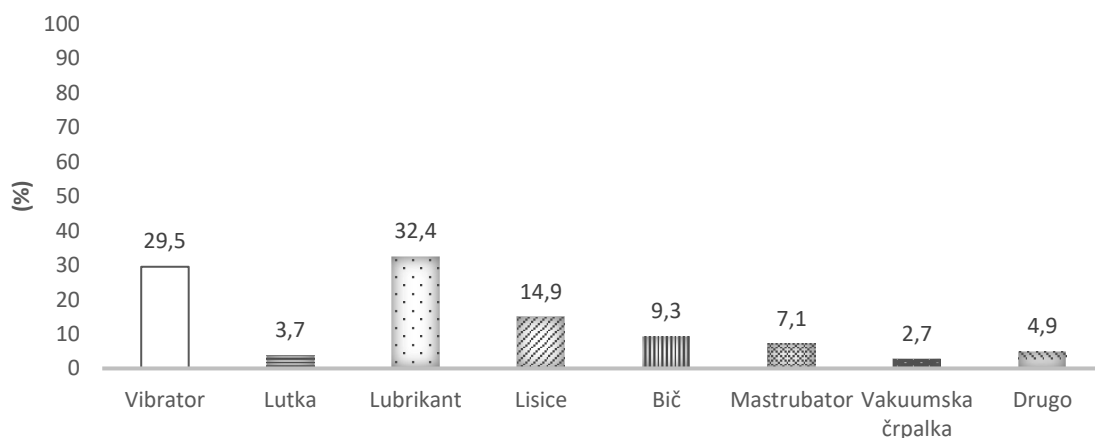
Študente smo najprej vprašali, kakšno se jim zdi njihovo znanje o spolnih pripomočkih in njihovi uporabi ter ali so spolne pripomočke že uporabljali. Iz tabele 3 je razvidno, da je 193 (47,1 %) anketiranih navedlo, da je njihovo znanje o spolnih pripomočkih in njihovi uporabi dobro. Nekoliko manj anketiranih je navedlo (n = 108; 26,3 %), da njihovo znanje o spolnih pripomočkih in njihovi uporabi ni dobro. Nadalje je 183 (44,6 %) anketiranih navedlo, da so spolne pripomočke že uporabili, oz. 118 (28,8 %) anketiranih je navedlo, da spolnih pripomočkov niso uporabili.

Tabela 3: Znanje o spolnih pripomočkih in njihovi uporabi

	N	%
Dobro znanje o spolnih pripomočkih in njihovi uporabi		
Da	193	47,1
Ne	108	26,3
Ali ste že uporabili spolne pripomočke?		
Da	183	44,6
Ne	118	28,8

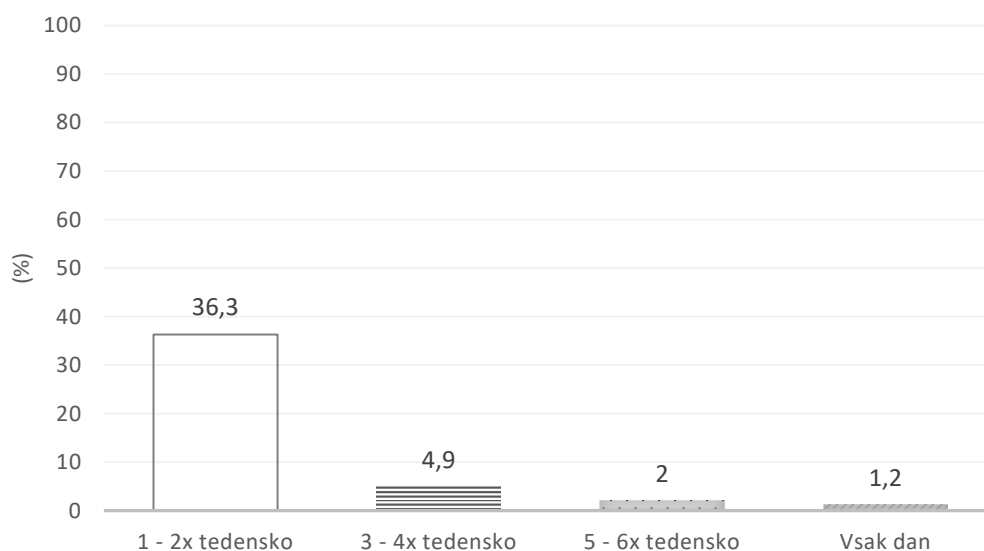
Legenda: n = število odgovorov; % = odstotni delež.

V nadaljevanju smo preverili, katere spolne pripomočke študenti uporabljajo. Rezultate smo prikazali v sliki 1. Iz slike 1 je razvidno, da anketirani najbolj uporabljajo lubrikant (n = 133; 32,4 %) in nekoliko manj vibrator (n = 121; 29,5 %). Manj uporabljajo lisice (n = 61; 14,9 %), bič (n = 38; 9,3 %) in masturbator (n = 29; 7,1 %). Najmanj uporabljajo lutko (n = 15; 3,7 %) in vakuumsko črpalko (n = 11; 2,7 %). Uporabo drugih spolnih pripomočkov, kot je na primer čep, navaja 20 (4,9 %) anketiranih (slika 1).

Slika 1: Spolni pripomočki, ki jih uporabljajo anketirani

Prav tako smo preverili, kako pogosto anketirani uporabljajo spolne pripomočke. Rezultate smo prikazali v sliki 2 v nadaljevanju. Iz slike 2 je razvidno, da največji delež anketiranih uporablja spolne pripomočke 1–2-krat tedensko ($n = 149$; 36,3 %). Manj anketiranih uporablja spolne pripomočke 3–4-krat tedensko ($n = 20$; 4,9 %), 5–6-krat tedensko ($n = 8$; 2,0 %) ali vsak dan ($n = 5$; 1,2 %) (slika 2).

Slika 2: Kako pogosto anketirani uporabljajo spolne pripomočke

Preverili smo tudi, kje anketirani kupujejo spolne pripomočke in na kakšen način jih uporabljajo. Rezultati so prikazani v tabeli 4.

Iz tabele 4 je razvidno, da več anketiranih kupuje spolne pripomočke prek spleta ($n = 107$; 26,1 %) kot v fizični trgovini ($n = 83$; 20,2 %). Spolne pripomočke večinoma uporabljajo s partnerjem ($n = 123$; 30,0 %) kot pa za samozadovoljevanje ($n = 66$; 16,1 %). Zaradi uporabe spolnih pripomočkov je 28 (6,8 %) anketiranih opazilo zmanjšano zanimanje za spolnost, medtem ko jih 157 (38,3 %) ni opazilo zmanjšane zanimanja za spolnost. Spolne pripomočke uporabljajo zaradi užitka ($n = 173$; 38,3 %) in manj zaradi zaščite ($n = 17$; 4,1 %). Zanimivo je, da večina anketiranih meni, da bi bilo treba med izobraževanjem govoriti o terapevtski uporabi spolnih pripomočkov ($n = 121$; 29,5 %). Nekoliko manj je neodločnih ($n = 75$; 18,3 %). Najmanj anketiranih meni, da o terapevtski

uporabi spolnih pripomočkov ni treba govoriti med izobraževanjem (n = 26; 6,3 %) (tabela 4).

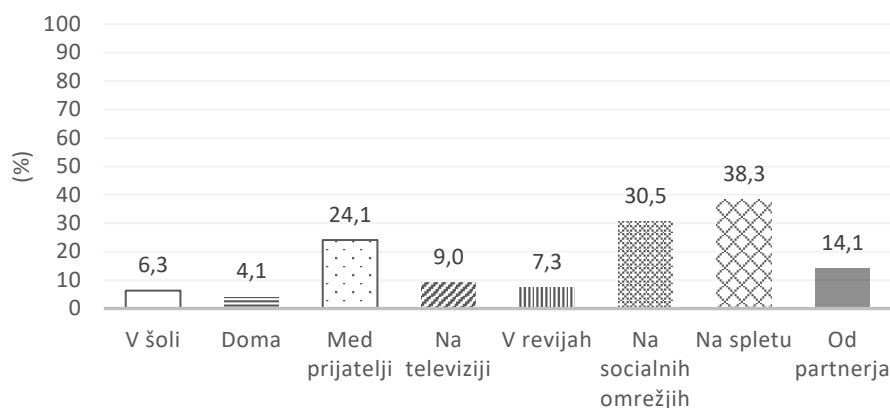
Tabela 4: Znanje o spolnih pripomočkih in njihova uporaba

	N	%
Nakup spolnih pripomočkov		
Fizična trgovina	83	20,2
Prek spleta	107	26,1
Kako uporabljate spolne pripomočke?		
Za samozadovoljevanje	66	16,1
S partnerjem	123	30,0
Ali ste opazili zmanjšano zanimanje za spolnost zaradi uporabe spolnih pripomočkov?		
Da	28	6,8
Ne	157	38,3
Za kaj uporabljate spolne pripomočke		
Način zaščite	17	4,1
Zaradi užitka	173	42,2
Ali bi bilo treba med izobraževanjem govoriti o terapevtski uporabi spolnih pripomočkov?		
Da	121	29,5
Ne	26	6,3
Ne vem	75	18,3

Legenda: n = število odgovorov; % = odstotni delež.

V nadaljevanju nas je zanimalo, kje so anketirani pridobili informacije o spolnih pripomočkih. Rezultate smo prikazali v sliki 3.

Iz slike 3 je razvidno, da je največji delež anketirancev pridobil informacije o spolnih pripomočkih na spletu (n=157; 38,3 %), nekaj manj anketirancev je pridobilo informacije na socialnih omrežjih (n = 125; 30,5 %) ali od prijateljev (n = 99; 24,1 %). Najmanj anketiranih je navedlo, da so informacije o spolnih pripomočkih pridobili iz revij (n = 30; 7,3 %), v šoli (n = 26; 6,3 %) ali doma (n=17; 4,1 %) (slika 3).

Slika 3: Kje so anketiranci pridobili informacije o spolnih pripomočkih

V nadaljevanju smo preverili mnenje študentov glede uporabe spolnih pripomočkov. Pri tem sklopu trditev o uporabi spolnih pripomočkov so anketirani na petstopenjski Likertovi lestvici podali svoje mnenje glede 6 trditev, ki so se nanašale na uporabo spolnih pripomočkov, pri čemer so pomenile ocene 1 – »to zame ne drži« najmanj pomembno trditev za anketiranca, 2 – »to zame redko drži«, 3 – »to zame občasno drži« in 4 – »to zame pogosto drži« so predstavljale vmesne ocene in ocena 5 – »to zame vedno drži« trditev, s katero se anketirani najbolj strinja. Rezultate smo prikazali v tabeli 5.

Tabela 5: Uporaba spolnih pripomočkov

Trditev	Min	Maks	PV	SO
O spolnih pripomočkih se veliko pogovarjam z vrstniki.	1	5	2,54	1,15
Uporaba spolnih pripomočkov vpliva na moje spolno življenje.	1	5	2,67	1,31
O spolnih pripomočkih in njihovi uporabi mi je nelagodno govoriti.	1	5	2,35	1,25
S spolnimi pripomočki se srečujem na dnevni ravni.	1	5	1,88	1,06
O spolnih pripomočkih se veliko pogovarjam s partnerjem.	1	5	2,89	1,36
Pred uporabo spolnih pripomočkov se posvetujem s strokovnjaki.	1	5	1,60	0,99

Legenda: n = število odgovorov, min = minimum, maks = maksimum, PV = povprečna vrednost, SO = standardni odklon.

Anketirani so se najbolj strinjali s trditvijo »O spolnih pripomočkih se veliko pogovarjam s partnerjem« (PV = 2,89; SO = 1,36). Nekoliko manj so se strinjali s trditvijo »Uporaba spolnih pripomočkov vpliva na moje spolno življenje« (PV = 2,67; SO = 1,31) in trditvijo »O spolnih pripomočkih se veliko pogovarjam z vrstniki« (PV = 2,54; SO = 1,15). Pri tem sklopu trditev so se najmanj strinjali, da se pred uporabo spolnih pripomočkov posvetujejo s strokovnjaki (PV = 1,60; SO = 0,99) (tabela 5).

Nato smo preverili, kakšno je znanje o spolnih pripomočkih glede na spol. Iz tabele 6 je razvidno, da 71,0 % moških navaja, da imajo dobro znanje o spolnih pripomočkih, medtem ko 62,2 % žensk navaja enako. Po drugi strani 29,0 % moških in 37,8 % žensk meni, da nimajo dobrega znanja o spolnih pripomočkih (tabela 6). Fisherjev eksaktni test je pokazal, da med moškimi in ženskami ni statistično značilne razlike v znanju o spolnih pripomočkih (Fisherjev eksaktni test = 0,199; $p = 0,107$).

Tabela 6: Znanje o spolnih pripomočkih glede na spol

Dobro znanje o spolnih pripomočkih	Spol		Skupaj n (%)
	Moški n (%)	Ženske n (%)	
Da	49 (71,0)	143 (62,2)	192 (64,0)
Ne	20 (29,0)	88 (37,8)	108 (36,0)
Skupaj	69 (100,0)	231 (100,0)	300 (100,0)

Legenda: n = število odgovorov; % = odstotni delež.

Prav tako smo preverili, kakšno je znanje o spolnih pripomočkih glede na starost anketiranih. Iz tabele 7 je razvidno, da dobro znanje o spolnih pripomočkih navaja 61,3 % anketiranih, mlajših od 20 let, 64,5 % anketiranih v starostni skupini 21–30 let, 68,0 % v starostni skupini 31–40 let in 50,0 % v starostni skupini 41–50 let (tabela 7).

Hi-kvadrat test je pokazal, da med različnimi starostnimi skupinami anketiranih ni bilo statistično značilne razlike (hi-kvadrat = 1,601; $p = 0,659$).

Tabela 7: Znanje o spolnih pripomočkih glede na starost

Dobro znanje o spolnih pripomočkih	Starost				Skupaj n (%)
	Do 20 let n (%)	21–30 let n (%)	31–40 let n (%)	41–50 let n (%)	
Da	38 (61,3)	133 (64,5)	17 (68,0)	4 (50,0)	193 (64,1)
Ne	24 (38,7)	73 (35,5)	7 (32,0)	4 (50,0)	108 (35,9)
Skupaj	62 (100,0)	206 (100,0)	25 (100,0)	8 (100,0)	301 (100,0)

Legenda: n = število odgovorov; % = odstotni delež.

Preverili smo tudi znanje o spolnih pripomočkih glede na študijski program. Iz tabele 8 je razvidno, da je dobro znanje o spolnih pripomočkih navedlo 66,8 % anketiranih študijskega programa Zdravstvena nega in 57,4 % anketiranih študijskega programa

Fizioterapija. Fisherjev eksaktni test je pokazal, da med študenti študijskih programov Zdravstvena nega in Fizioterapija ni statistično značilne razlike v znanju o spolnih pripomočkih (Fisherjev eksaktni test = 0,122; $p = 0,076$).

Tabela 8: Znanje o spolnih pripomočkih glede na študijski program

Dobro znanje o spolnih pripomočkih	Študijski program		Skupaj n (%)
	Zdravstvena nega n (%)	Fizioterapija n (%)	
Da	137 (66,8)	54 (57,4)	191 (63,8)
Ne	68 (33,2)	40 (42,6)	108 (36,2)
Skupaj	205 (100,0)	94 (100,0)	299 (100,0)

Legenda: n = število odgovorov; % = odstotni delež.

Preverili smo, kakšno znanje o spolnih pripomočkih imajo anketirani glede na način študija. Iz tabele 9 je razvidno, da 64,9 % anketiranih, ki obiskujejo redni študijski program, in 61,5 % anketiranih, ki obiskujejo izredni študijski program, navaja dobro znanje o spolnih pripomočkih.

Fisherjev eksaktni test je pokazal, da med študenti študijskega rednega in izrednega študijskega programa ni statistično značilne razlike v znanju o spolnih pripomočkih (Fisherjev eksaktni test = 0,602; $p = 0,333$).

Tabela 9: Znanje o spolnih pripomočkih glede na način študiranja

Dobro znanje o spolnih pripomočkih	Način študija		Skupaj n (%)
	Redni n (%)	Izredni n (%)	
Da	135 (64,9)	56 (61,5)	191 (63,8)
Ne	73 (35,1)	35 (38,5)	108 (36,2)
Skupaj	208 (100,0)	91 (100,0)	299 (100,0)

Legenda: n = število odgovorov; % = odstotni delež.

Lahko povzamemo, da se znanje o spolnih pripomočkih pri anketirancih ni razlikovalo glede na spol, starost, študijski program ali način študija ($p > 0,05$).

Raziskovalno vprašanje 2: Kakšna je pogostost uporabe spolnih pripomočkov med študenti?

Najprej smo preverili, ali se pogostost uporabe spolnih pripomočkov pri anketirancih razlikuje glede na spol. Iz tabele 10 je razvidno, da 82,9 % moških in 81,5 % žensk navaja, da uporabljajo spolne pripomočke 1–2-krat tedensko. Po drugi strani 7,3 % moških in 1,4 % žensk navaja, da spolne pripomočke uporabljajo vsak dan (tabela 10). Hi-kvadrat test je pokazal, da med moškimi in ženskami ni statistično značilne razlike v pogostosti uporabe spolnih pripomočkov (hi-kvadrat = 5,128; $p = 0,163$).

Tabela 10: Pogostost uporabe spolnih pripomočkov glede na spol

Pogostost uporabe spolnih pripomočkov	Spol		Skupaj n (%)
	Moški n (%)	Ženske n (%)	
1–2-krat tedensko	34 (82,9)	114 (81,5)	148 (81,7)
3–4-krat tedensko	3 (7,3)	17 (12,1)	20 (11,1)
5–6-krat tedensko	1 (2,4)	7 (5,0)	8 (4,4)
Vsak dan	3 (7,3)	2 (1,4)	5 (2,8)
Skupaj	41 (100,0)	140 (100,0)	181 (100,0)

Legenda: n = število odgovorov; % = odstotni delež.

Prav tako nas je zanimalo, ali se pogostost uporabe spolnih pripomočkov pri anketiranih razlikuje glede na starost. Iz tabele 11 je razvidno, da 83,3 % anketiranih, mlajših od 20 let, uporablja spolne pripomočke 1–2-krat tedensko, 1–2-krat tedensko uporablja spolne pripomočke 81,3 % anketiranih v starostni skupini 21–30 let, 76,9 % anketiranih v starostni skupini 31–40 let in 100 % anketiranih v starostni skupini 41–50 let (tabela 11). Hi-kvadrat test je pokazal, da glede na starost med anketiranci ni statistično značilne razlike v pogostosti uporabe spolnih pripomočkov (hi-kvadrat = 5,629; $p = 0,776$).

Tabela 11: Pogostost uporabe spolnih pripomočkov glede na starost

Pogostost uporabe spolnih pripomočkov	Starost				Skupaj n (%)
	Do 20 let n (%)	21–30 let n (%)	31–40 let n (%)	41–50 let n (%)	
1–2-krat tedensko	25 (83,3)	109 (81,3)	10 (76,9)	5 (100,0)	149 (81,8)
3–4-krat tedensko	3 (0,1)	16 (11,9)	1 (7,7)	0 (0,0)	20 (10,9)
5–6-krat tedensko	1 (3,3)	5 (3,7)	2 (1,5)	0 (0,0)	8 (4,4)
Vsak dan	1 (3,3)	4 (2,9)	0 (0,0)	0 (0,0)	5 (2,7)
Skupaj	30 (100,0)	134 (100,0)	13 (100,0)	5 (100,0)	182 (100,0)

Legenda: n = število odgovorov; % = odstotni delež.

Preverili smo tudi, ali se pogostost uporabe spolnih pripomočkov pri anketiranih razlikuje glede na študijski program. Iz tabele 12 je razvidno, da 80,3 % anketiranih, ki študirajo na študijskem programu Zdravstvena nega, uporablja spolne pripomočke 1–2-krat tedensko, in 85,4 % anketiranih, ki študirajo na študijskem programu Fizioterapija (tabela 12). Hi-kvadrat test je pokazal, da glede na študijski program, ki ga anketiranci obiskujejo, ni statistično značilne razlike v pogostosti uporabe spolnih pripomočkov (hi-kvadrat = 2,866; $p = 0,413$).

Tabela 12: Pogostost uporabe spolnih pripomočkov glede na študijski program

Pogostost uporabe spolnih pripomočkov	Študijski program		Skupaj n (%)
	Zdravstvena nega n (%)	Fizioterapija n (%)	
1–2-krat tedensko	106 (80,3)	41 (85,4)	147 (81,7)
3–4-krat tedensko	14 (10,6)	6 (12,5)	20 (11,1)
5–6-krat tedensko	7 (5,3)	1 (2,1)	8 (4,4)
Vsak dan	5 (3,7)	0 (0,0)	5 (2,8)
Skupaj	132 (100,0)	48 (100,0)	180 (100,0)

Legenda: n = število odgovorov; % = odstotni delež.

Preverili smo, ali se pogostost uporabe spolnih pripomočkov pri anketiranih razlikuje glede na način študija. Iz tabele 13 je razvidno, da 81,8 % anketiranih, ki obiskujejo redni študij, in 81,3 % anketiranih, ki obiskujejo izredni študij, uporablja spolne pripomočke 1–2-krat tedensko (tabela 13). Hi-kvadrat test je pokazal, da glede na način študija, ki ga anketiranci obiskujejo, ni statistično značilne razlike v pogostosti uporabe spolnih pripomočkov (hi-kvadrat = 2,413; $p = 0,491$).

Tabela 13: Pogostost uporabe spolnih pripomočkov glede na način študija

Pogostost uporabe spolnih pripomočkov	Način študija		Skupaj n (%)
	Redni n (%)	Izredni n (%)	
1–2-krat tedensko	108 (81,8)	39 (81,3)	147 (81,7)
3–4-krat tedensko	14 (10,6)	6 (12,5)	20 (11,1)
5–6-krat tedensko	5 (3,8)	3 (6,2)	8 (4,4)
Vsak dan	5 (3,8)	0 (0,0)	5 (2,8)
Skupaj	132 (100,0)	48 (100,0)	180 (100,0)

Legenda: n = število odgovorov; % = odstotni delež.

Lahko povzamemo, da se pogostost uporabe spolnih pripomočkov pri anketiranih ni razlikovala glede na spol, starost, študijski program ali način študija ($p > 0,05$).

3.5 RAZPRAVA

Arheološka izkopavanja so odkrila artefakte v obliki, ki spominja na pripomočke, ki se v današnjem času uporabljajo za spolno stimulacijo. Stari so približno 30.000 let in izvirajo iz obdobja mlajše kamene dobe. Prazgodovinska oblika dilda, predmeti iz stare Kitajske, Egipta in Grčije iz materialov, kot so žad, kamen, baker, usnje ali kosti, so v današnjem času razstavljeni v muzejih po vsem svetu. Uporabljali so jih pri verskih obredih, pa tudi za spolni užitek (Döring, 2021). Spolnih pripomočkov in igrač je danes veliko več kot v preteklosti. V 21. stoletju se spolni pripomočki, kot so spolne igrače, spolne lutke in spolni roboti, odprto tržijo na spletu. Splet je naredil s spolnimi izdelki, kar je že dosegel s pornografijo: razširil se je in razvejal trg ter naredil spolne pripomočke bolj cenovno dostopne in dosegljive vsem (Döring, et al., 2018). Obdobje eksperimentiranja v spolnosti se dogaja v mladosti. Mladostniki imajo v današnjem času drugačen odnos do svojega telesa in pogled na spolnost kot prejšnje generacije. Spolnost za mladostnike ni več tabu tema, saj se vsakodnevno pojavlja v vseh virih informacij. Številni mladi široko dostopnost pornografije in spolnih pripomočkov pozdravljajo kot vir zabave, vznemirjenja in navdiha (Haruna, et al., 2018), vendar raziskave zaostajajo za ponudbo. Raziskav o spolnosti in spolnih pripomočkih, o njihovih uporabnikih in dejanski uporabi je malo (Döring, et al., 2018). V skladu s tem smo v diplomskem delu želeli ugotoviti kako študenti FZAB poznajo spolne pripomočke in kako pogosto jih uporabljajo. V nadaljevanju so prikazani rezultati na zastavljena raziskovalna vprašanja. Pri prvem raziskovalnem vprašanju smo želeli izvedeti, katere spolne pripomočke poznajo študentje.

Rezultati naše raziskave so pokazali, da večji delež študentov nakupuje spolne pripomočke prek spleta kot pa v fizični trgovini, kar je v skladu z ugotovitvami Döring, et al. (2018). Prav tako največ študentov pridobiva informacije o spolnih pripomočkih na spletu ali na socialnih omrežjih. Tuje raziskave so pokazale, da je samozadovoljevanje pogostejše pri moških kot pri ženskih in je pogostejše pri posameznikih iz razvitih držav (Švedska, Velika Britanija, Združene države Amerike) (Driemeyer, et al., 2016). Manj pogosto se samozadovoljujejo posamezniki, ki so verni ali imajo nižjo stopnjo izobrazbe.

Zanimivo je tudi, da so razlike pri samozadovoljevanju med spoloma manjše v državah z večjo enakostjo spolov (Driemeyer, et al., 2016). V naši raziskavi smo ugotovili, da študenti uporabljajo spolne pripomočke tako za samozadovoljevanje kot s partnerjem, vendar pogosteje s partnerjem. Najpogosteje uporabljajo lubrikant in vibrator, manj pa lisice, bič in masturbator. Spolne pripomočke uporabljajo zaradi večjega užitka, vendar je uporaba spolnih pripomočkov še vedno tabu tema za njih. Rezultati so pokazali, da se le občasno o spolnih pripomočkih pogovarjajo s partnerjem in se glede uporabe spolnih pripomočkov ne posvetujejo s strokovnjaki.

Moški in ženske imajo običajno različen odnos do spolnosti. Moški so bolj nagnjeni k permissivnemu pogledu na spolno vedenje in poročajo, da imajo večje število spolnih partnerjev kot ženske (Barnett, et al., 2017). V naši raziskavi smo ugotovili, da približno polovica anketiranih meni, da je njihovo znanje o spolnih pripomočkih in njihovi uporabi dobro. Iz naših rezultatov je razvidno, da se znanje o spolnih pripomočkih pri anketiranih ni razlikovalo glede na spol, študijski program ali način študija ($p > 0,05$). Kljub temu da so nekoliko manj znanja o spolnih pripomočkih navedli starejši anketiranci (starostna skupina 41–50 let), zaradi majhnega števila anketiranih v tej starostni skupini ni prišlo do statistično značilne razlike glede na mlajše anketirance ($p > 0,05$).

Pri drugem raziskovalnem vprašanju smo želeli preveriti, kolikšna je pogostost uporabe spolnih pripomočkov med študenti. Rezultati so pokazali, da je približno polovica anketiranih spolne pripomočke že uporabila, medtem ko je le tretjina anketiranih navedla, da spolnih pripomočkov še ni uporabila. Anketirani najbolj uporabljajo lubrikant in nekoliko manj vibrator, lisice in/ali bič. Delež študentov, ki so uporabili spolne pripomočke v naši raziskavi, je veliko večji kot v raziskavi Barnett, et al. (2017). V omenjeni raziskavi je le tretjina študentov navedla, da so uporabili spolne pripomočke (Barnett, et al., 2017). Pogostost uporabe spolnih pripomočkih pri anketirancih se v naši raziskavi ni razlikovala glede na spol, starost, študijski program ali način študija ($p > 0,05$).

Povečanje nezdravega spolnega vedenja med mladimi je postalo predmet zanimanja številnih raziskovalcev na področju javnega zdravja. Slednji iščejo nove pristope za

spodbujanje zdravih spolnih navad. Tudi v naši raziskavi dobra tretjina študentov, vključenih v raziskavo, meni, da bi bilo treba med izobraževanjem več časa nameniti terapevtski uporabi spolnih pripomočkov. Spolni pripomočki, čeprav so široko uporabljani, še vedno ostajajo premalo raziskani in bi bilo dobro v prihodnosti več pozornosti usmeriti na to področje.

3.5.1 Omejitve raziskave

V naši raziskavi smo prišli do zanimivih ugotovitev glede poznavanja in uporabe spolnih pripomočkov med študenti FZAB. Naša raziskava ima tudi nekaj omejitev, ki jih moramo izpostaviti. Prva omejitev v naši raziskavi je uporabljeni vzorec, ki ni reprezentativen za širšo populacijo slovenskih študentov. V raziskavi so namreč sodelovali študenti FZAB, torej rezultatov ne moremo posploševati na vse študente zdravstva v Sloveniji. Prav tako ne moremo posploševati rezultatov na populacijo vseh študentov, saj v vzorec nismo vključili študentov drugih fakultet/smeri. Čeprav velikost vzorca ni majhna, je dovolj velika le za približno oceno stanja in bi za bolj konkretne ugotovitve in zaključke bilo treba vzorec povečati in razširiti na študente drugih fakultet.

3.5.2 Prispevek za stroko in priložnosti za nadaljnje raziskovalno delo

V prihodnosti bi prav tako bilo zanimivo preveriti, kakšna sta poznavanje in uporaba spolnih pripomočkov med srednješolci ter pri starejši populaciji oz. odrasli populaciji in pri starostnikih. Priporočene bi bile tudi razne delavnice in predavanja na temo o uporabi spolnih pripomočkov za mlade in starejše, saj bi se s tem izognili negativnim učinkom uporabe spolnih pripomočkov ter zmanjšali njihovo nepravilno uporabo. Prav tako bi bilo zanimivo preveriti, kako je potrošniško vedenje oz. nakupovanje spolnih pripomočkov povezano s spolnostjo, ter podrobneje proučiti vpliv različnih demografskih dejavnikov na nastajanje in rušenje tabujev glede spolnih pripomočkov. Zanimivo bi bilo preveriti tudi psihološke in socialne dejavnike ter posledice rušenja tabujev za spolno vedenje posameznikov.

4 ZAKLJUČEK

Spolni pripomočki so se na različne načine začeli uporabljati že pred številnimi leti. Postopoma je prihajalo do posodobitve pripomočkov, kot jih poznamo danes. V današnjih časih je skoraj vsak že nekaj slišal na temo spolnih pripomočkov. Veliko ljudi jih tudi uporablja, večinoma za užitek, nekateri za samozadovoljevanje in nekateri s partnerjem, vendar so spolni pripomočki po našem mnenju v javnosti še vedno tabu tema.

Menimo, da bi bilo treba v izobraževalnih programih nameniti vsaj kakšno uro pogovora o tej temi, saj bi mladi s tem verjetno dobili drugačen pogled na uporabo spolnih pripomočkov, s tem pa bi prišlo tudi do bolj pravilne uporabe in posledično zmanjšanja različnih spolnih bolezni in poškodb spolnih organov. Z raziskavo, ki smo jo izvedli, smo hoteli predvsem dobiti vpogled v to, koliko mladih in tistih nekoliko starejših sploh uporablja spolne pripomočke in če jih uporabljajo, da popestrijo dogajanje s partnerjem, ali pa jih uporabijo za samozadovoljevanje.

Poznamo veliko različnih vrst spolnih pripomočkov tako za moške kot za ženske. Njihova dostopnost je v današnjem času zelo enostavna, saj jih je možno kupiti v fizični trgovini, ki jih je danes veliko, za tiste bolj sramežljive pa so na voljo tudi spletni nakupi, kjer nam izdelek dostavijo na dom.

Uporaba spolnih pripomočkov ne prinese vedno pozitivnih učinkov in zadovoljstva, saj lahko pri uporabi pride do različnih negativnih učinkov in nesreč s spolnimi igrači. Priporočamo, da bi se o tej temi več govorilo tudi v javnosti, predvsem v izobraževalnih ustanovah, in da bi s tem ozaveščali ljudi, da se izognejo negativnim učinkom uporabe spolnih pripomočkov. Vsak, ki se odloči za njihovo uporabo, bi se pred uporabo moral posvetovati s strokovnjaki na tem področju, da bi bila uporaba varna in da ne bi prihajalo do posledic, kot so SPB in nesreče med uporabo. Znanja medicinskih sester so pri promociji zdrave spolnosti pri mladih ali terapevtskem zdravljenju spolne disfunkcije ključna.

5 LITERATURA

Aggleton, P., Boyce, P., Moore, H.L. & Parker, R., 2012. *Understanding global sexualities: New frontiers*. London: Routledge.

Attwood, F., & Smith, C., 2013. Leisure sex: More sex! Better sex! Sex is fucking brilliant! Sex, sex, sex, SEX. *Routledge international handbooks*, 13(325), pp. 325-336.

Barnett, M.D., Fleck, L.K., Marsden, A.D. & Martin, K.J., 2017. Sexual semantics: The meanings of sex, virginity, and abstinence for university students. *Personality and Individual Differences*, 106(2), pp. 203-208.

Bauer, R., 2018. Cybercocks and Holodicks: Renegotiating the boundaries of material embodiment in Les-bi-trans-queer BDSM practices. *Graduate Journal of Social Science*, 14(2), pp. 58-82.

Blackmore, S.J., 2019. Adolescence and Mental Health. *Lancet*, 393(1), pp. 2030-2031.

Burke, N., 2014. Taylor & Francis Online: *Positionality and pornography*, 1(1-2), pp. 71-74.

Carpenter, V. Homewood, S., Overgaard, M. & Wuschitz, S., 2018. From Sex Toys to Pleasure Objects. *Politics of the Machines - Art and After* Available at: <https://www.researchgate.net/publication/328772270> [Accessed 26 February 2022].

Cassar, J. & Grima Sultana, M., 2017. Parents of Gay Sons Redefining Masculinity. *Open Journal of Social Sciences*, 5(8), pp. 170-182.

Collar, A.L., Fuentes, J.E., Brakey, H.R. & Frietze, K.M., 2021. Sexual Enrichment Aids: A Mixed Methods Study Evaluating Use, Hygiene, and Risk Perception among Women. *Journal of Sex Research*, 2(4), pp. 1-10.

Comella, L., 2017. *Vibrator Nation. How feminist sex-toy stores changed the business of pleasure*. Durham: Duke University Press.

Dahlberg, M., Nordberg, M., Pieniowski, E., Boström, L., Sandblom, G. & Hallqvist-Everhov, Å., 2019. Retained sex toys: An increasing and possibly preventable medical condition. *International Journal of Colorectal Disease*, 34(1), pp. 181-183.

Dickson, E., Parshall, M. & Brindis, C.D., 2020. Isolated voices: Perspectives of teachers, school nurses, and administrators regarding implementation of sexual health education policy. *Journal of School Health*, 90(1), pp. 88-98.

Döring, N. & Pöschl, S., 2018. Sex toys, sex dolls, sex robots: Our under-researched bed-fellows. *Sexologies*, 27(3), pp. e51-e55.

Döring, N. & Poeschl, S., 2020. Experiences with diverse sex toys among German heterosexual adults: Findings from a national online survey. *Journal of Sex Research*, 57(7), pp. 885-896.

Döring, N., Mohseni, R. & Walter, R., 2020. Design, Use, and Effects of Sex Dolls and Sex Robots: Scoping Review. *Journal of Medical Internet Research*, 22(7), pp. 1-28.

Döring N., 2021. Sex toys. *Encyclopedia of Sexuality and Gender*. Springer Nature Switzerland.

Driemeyer, W., Janssen, E., Wiltfang, J. & Elmerstig, E., 2016. Masturbation Experiences of Swedish Senior High School Students: Gender Differences and Similarities. *The Journal of Sex Research*, 54(4-5), pp. 2-11.

England, C., 2016. Tanzania bans lubricant in bid to 'curb homosexuality'. [online] Available at: <https://www.independent.co.uk/news/tanzania-lubricant-ban-to-curb-homosexuality-lgbt-rights-east-africa-a7152656.html> [Accessed 26 February 2022].

Fahs, B. & Swank, E., 2013. Adventures with the “plastic man”: Sex toys, compulsory heterosexuality, and the politics of women’s sexual pleasure. *Sexuality & Culture*, 17(4), pp. 666-685.

Ferreira, M.M. & Torgal, M.C., 2011. Life styles in adolescence: Sexual behaviour of Portuguese adolescents. *Revista de Escola de Enfermagem da USP*, 45(3), pp. 588-594.

Frith, H., 2015. *Orgasmic bodies: The orgasm in contemporary Western culture*. London: Palgrave Macmillan.

George, D. & Mallery, P., 2018. *IBM SPSS Statistics 25. Step by Step*. 15th ed. New York: Taylor & Francis.

Gupta, K. & Cacchioni, T., 2013. Sexual improvement as if your health depends on it: An analysis of contemporary sex manuals. *Feminism & Psychology*, 23(4), pp. 442-458.

Haruna, H., Hu, X., Chu, S.K.W., Mellecker R.R., Gabriel, G. & Ndekao, P.S., 2018. Improving Sexual Health Education Programs for Adolescent Students through Game-Based Learning and Gamification. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(9): 2027.10.3390/ijerph15092027.

Herbenick, D., Reece, M., Sanders, S. & Dodge, B., 2009. Prevalence and Characteristics of Vibrator Use by Women in the United States: Results from a Nationally Representative Study. *Journal of Sexual Medicine*, 6(7), pp. 1857-1866.

Huff, A., 2018. Liberation and pleasure: Feminist sex shops and the politics of consumption. *Women’s Studies*, 47(4), pp. 427-446.

Jannini, E.A. Limoncin, E., Ciocca, G., Buehler, S. & Krychman, M., 2012. Ethical Aspects of Sexual Medicine. Internet, Vibrators, and Other Sex Aids: Toys or Therapeutic Instruments? *Journal of Sexual Medicine*, 9 (12), pp. 2994-3001.

Javadnoori, M., Zangeneh, S., Tadayon, M. & Akhoond, M., 2016. Competence of Healthcare Workers in Sexual Health Education for Female Adolescents at Schools. *Journal of Midwifery and Reproductive Health*, 4(2), pp. 605-612.

Jozkowski, K.N. & Satinsky, S.A. 2013. A Gender Discrepancy Analysis of Heterosexual Sexual Behaviors in Two University Samples. *Journal of Community Health*, 38, pp. 1157-1165.

Kwakye, A.S., 2020. Using sex toys and the assimilation of tools into bodies: Can sex enhancements incorporate tools into human sexuality? *Sexuality & Culture*, 24(3), pp. 2007-2031.

Laan, E., Rellini, A.H. & Barnes, T., 2013. Standard operating procedures for female orgasmic disorder: Consensus of the International Society for Sexual Medicine. *The Journal of Sexual Medicine*, 10(1), pp. 74-82.

Lieberman, H., 2017. Intimate transactions: Sex toys and the sexual discourse of second-wave feminism. *Sexuality & Culture*, 21(1), pp. 96-120.

Madraga, M., Nielsen, E.J. & Morrison, T.G., 2018. 'You do you' feminism: Lesbian, bisexual, and Queer women's perspectives on the Dildo. *Sexuality & Culture*, 22(3), pp. 1000-1018.

Martyniuk, U., Briken, P., Sehner S., Richter-Applet, H. & Dekker, A., 2015. Pornography Use and Sexual Behavior Among Polish and German University Students. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 42(6), pp. 494-514.

Mattebo, M., Tydén, T., Häggström-Nordin, E., Nilsson, K.W. & Larsson, M. (2014). Pornography and sexual experiences among high school students in Sweden. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 35(3), pp. 179-188.

Mayr, C., 2020. Symbolic vibration: A meaning-based framework for the study of vibrator consumption. *Journal of Consumer Culture*, 3(1), 146954052092623. 10.1177/1469540520926233.

McCabe, M., Sharlip, I.D., Atalla, E., Balon, R., Fisher, A.D., Laumann, E., Lee, S.W., Lewis, R. & Seigraves, R.T., 2016. Definitions of Sexual Dysfunctions in Women and Men: A Consensus Statement From the Fourth International Consultation on Sexual Medicine 2015. *Journal of Sexual Medicine*, 13 (2), pp. 135-143.

Mendes, N., Palma F. & Serrano F., 2014. Sexual and reproductive health of Portuguese adolescents. *International Journal of Adolescent Medicine & Health*, 26(1), pp. 3-12.

Miranda, P.S.F., Aquino, J.M.G., Monteiro, R.M.P., Dixe, M., Luz, A. & Moleiro, P., 2018. Sexual behaviors: study in the youth. *Einstein*, 16(3), pp. 1-7.

Miranda, E.P., Taniguchi, H., Cao, D.L., Hald, M.G., Jannini, E.A. & Mulhal, J.P., 2019. Application of Sex Aids in Men With Sexual Dysfunction: A Review. *Journal of Sexual Medicine*, 16(6), pp. 1-14.

Morales, E., Gauthier, V., Edwards, G., Courtois, F., Lamontagne, A. & Guérette, A., 2018. Co-designing sex toys for adults with motor disabilities. *Sexuality and Disability*, 36(1), pp. 47-68.

NBC News, 2008. *Appeals court overturns Texas ban on sex toys*. New York: NBC News. Available at: <https://www.nbcnews.com/id/wbna23155562> [Accessed 28 February 2022].

NHS, 2022. Are sex toys safe? *NHS*. Available from: <https://www.nhs.uk/common-health-questions/sexual-health/are-sex-toys-safe/> [Accessed 25 September 2022].

Pavelova, L., 2021. The Need for Nurse Interventions in Sex Education in Adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(2), p. 492. doi.10.3390/ijerph18020492.

Plummer, K., 2017. Sexual markets, commodification, and consumption. In G. Ritzer (Ed.). *The Blackwell encyclopedia of sociology*, 22, pp. 1-4.

Reece, M., Rosenberger, J.G., Schick, V., Herbenick, D., Dodge, B. & Novak, D.S. 2010. Characteristics of vibrator use by gay and bisexually identified men in the United States. *The Journal of Sexual Medicine*, 7(10), pp. 3467-3476.

Romero, J., Garcia, J.N. & Espasa, M., 2019. Prevention and treatment of sexually transmitted infections in high-risk individuals, including patients with HIV infection. *Enfermedades Infecciosas y Microbiologia Clinica*, 37(2), pp. 117-126.

Rosenberger, J.G., Schick, V., Herbenick, D., Novak, D.S. & Reece, M., 2012. Sex toy use by gay and bisexual men in the United States. *Archives of Sexual Behavior*, 41(2), pp. 449-458.

Rothman, E.F., Kaczmarzky, C., Burke, N., Jansen, E. & Baughman, A. 2015. "Without Porn ... I Wouldn't Know Half the Things I Know Now": A Qualitative Study of Pornography Use Among a Sample of Urban, Low-Income, Black and Hispanic Youth. *The Journal of Sex Research*, 52(7), pp. 736-746.

Rullo, J.E., Lorenz, T., Ziegelmann, M.J., Mehofer, L., Herbenick, D. & Faubion, S. S., 2018. Genital vibration for sexual function and enhancement: Best practice recommendations for choosing and safely using a vibrator. *Sexual and Relationship Therapy*, 33(3), pp. 275-285.

Siaw Kwakye, A., 2020. Sexuality & Culture: *Using Sex Toys and the Assimilation of Tools into Bodies: Can Sex Enhancements Incorporate Tools into Human Sexuality?*, 24(3), pp. 2007-2031.

Tan, S.A., Goh, Y.S., Mohd Zaharim, N., Gan, S.W., Yap, C.C., Nainee, S. & Lee, L.K., 2022. Problematic Internet Pornography Use and Psychological Distress among Emerging Adults in Malaysia: Gender as a Moderator. *International Journal of Environmental Research & Public Health*, 19(1), pp. 3682-3693.

Van de Bongard, D., YU, R., Deković, M. & Meeus, W.H.J., 2015. Romantic relationships and sexuality in adolescence and young adulthood: The role of parents, peers, and partners. *European Journal of Developmental Psychology*, 12(5), pp. 497-515.

Ventus, D., Gunst, A., Arver, S., Dhejne, C., Öberg, K.G., Zamore-Söderström, E., et al., 2020. Vibrator-assisted start-stop exercises improve premature ejaculation symptoms: A randomized controlled trial. *Archives of Sexual Behavior*, 49(5), pp. 1559-1573.

Waskul, D. & Anklan, M., 2019. Best invention, second to the dishwasher: Vibrators and sexual pleasure. *Sexualities*, 23(5–6), pp. 849-875.

Wood, J., Crann, S., Cunningham, S., Money, D. & O'Doherty, K., 2017. A cross-sectional survey of sex toy use, characteristics of sex toy use hygiene behaviours, and vulvovaginal health outcomes in Canada. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 26(3), pp. 196-204.

World Health Organization (WHO), 2006. Department of Reproductive Health and Research: *Report of a technical consultation on sexual health*, (28)31, pp. 1-30.

Žalar, A., Leskovšek, E., & Prodan, V., 2012. *Stališča dijakov prvih in tretjih letnikov ljubljanskih srednjih šol do vprašanj o spolnosti*. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije.

6 PRILOGE

Priloga 1 : Anketni vprašalnik

Pozdravljeni,

sem Miha Mihelič, študent na Fakulteti za zdravstvo Angele Boškin. Pišem diplomsko delo na temo uporabe spolnih pripomočkov med študenti Fakultete za zdravstvo Angele Boškin pod mentorstvom Anite Prelec, dipl. m. s., MSc (UK), viš. pred., in bi vas prosil, če si vzamete nekaj minut in s klikom na polje »Naslednja stran« pričnete z izpolnjevanjem ankete. Odgovori na vprašanja so anonimni, namenjeni zgolj za uporabo v diplomskem delu, in mi bodo zelo pomagali pri izdelavi diplomskega dela.

Hvala za sodelovanje,

Miha Mihelič

XSPOL – Spol:

- Moški.
- Ženski.

XSTAR2a4 – V katero starostno skupino spadate?

- Do 20 let.
- 21–30 let.
- 31–40 let.
- Drugo:

XZST1surs4 – Kakšen je vaš zakonski stan?

- Samski.
- Zunajzakonska skupnost.
- Poročen.
- Ločen.

XDS2a4 – kateri program visokošolskega študija obiskujete?

- Zdravstvena nega.
- Fizioterapija.

XIZ1a2 – Smer študija:

- Redni.
- Izredni.

XLOKACREGk – Letnik, ki ga obiskujete:

- 1. letnik.
- 2. letnik.
- 3. letnik.

Q1 – Ali se vam zdi vaše znanje o spolnih pripomočkih in njihovo uporabi dobro?

- DA.
- NE.

Q2 – Ali ste že uporabili spolne pripomočke?

- DA.
- NE.

Q3 – Če ste na zgornje vprašanje odgovorili z DA, kolikokrat povprečno na teden uporabljate spolne pripomočke?

- 1–2-krat tedensko.
- 3–4x tedensko.
- 5–6x tedensko.
- Vsak dan.

Q4 – Katere od spodaj naštetih spolnih pripomočkov uporabljate?

Možnih je več odgovorov:

- Vibrator.
- Pomožno lutko.
- Lubrikant.
- Lisice.
- Bič.
- Masturbator.
- Vakuumska črpalka.
- Drugo:

Q5 – Ali spolne pripomočke kupujete v fizični trgovini ali prek spleta?

- Fizična trgovina.
- Preko spleta.

Q6 – Ali spolne pripomočke uporabljate za samozadovoljevanje ali s partnerjem?

- Za samozadovoljevanje.
- S partnerjem.

Q7 – Ali ste opazili zmanjšanje hrepenenja po spolni aktivnosti oziroma zmanjšano zanimanje za spolnost zaradi uporabe spolnih pripomočkov?

- DA.
- NE.

Q8 – Ali spolne pripomočke uporabljate za način zaščite ali užitka?

- Način zaščite.
- Užitka.

Q9 – Kje ste pridobili informacije o spolnih pripomočkih?

Možnih je več odgovorov .

- V šoli.
- Doma.
- Med prijatelji.
- Na televiziji.
- V revijah.
- Na socialnih omrežjih.
- Na spletu.
- Od partnerja.
- Drugo:

Q10 – Se vam zdi, da bi bilo treba med izobraževanjem govoriti o terapevtski uporabi spolnih pripomočkov?

- DA.
- NE.
- NE VEM.

Q11 – Na lestvici od 1 do 5, kjer 1 – to zame ne drži, 2 – to zame redko drži, 3 – to zame občasno drži, 4 – to zame pogosto drži, 5 – to zame vedno drži, označite trditev, ki najbolje velja za Vas:

	1	2	3	4	5
O spolnih pripomočkih se veliko pogovarjam z vrstniki.					
Uporaba spolnih pripomočkov vpliva na moje spolno življenje.					
O spolnih pripomočkih in njihovi uporabi mi je nelagodno govoriti.					
S spolnimi pripomočki se srečujem na dnevni ravni.					
O spolnih pripomočkih se veliko pogovarjam s partnerjem.					
Pred uporabo spolnih pripomočkov se posvetujem s strokovnjaki.					